

*Prefatio eusebii hieronymi
in dydimū de spiritu scō
incipit feliciter*

Oum in babi-
lone versare
et purpuratē
meretricis esse
colonus et in
re quiritum
vivere volui aliqd garrice de
spū scto et ceptū opusculū
eiusdē verbis potiusi dedicare:
et ecce olla illa que ī hiēmā
p^o baculū tenuit a facie babi-
lonis cepit ardē. et phariseoz
clamavit senar^o. et nullus
scriba vel fictus. s^o oīs quasi
inducto sibi prelio doctrinā
aduers^o meā iperitiā factio
conuauit. Illic ego velut p^o
liminio hierosolymā suā reu-
sus. et p^o romuli casa et lu-
dorū lupcal diuersorū ma-
tie et spelūca saluatoris aspen-
dit. Itaq^{ue} mi paulināe frat^o qā
sup^odes pontifex damas^o qui
me ad hoc opus p^om^o ipuleat
iā dormiuit ī dno: tā tuo
q^{ue} vnābiliū mihi āallariū
xpi paulē et eustochy nūc
aditus oratu cātici qd can-
tare nō poterā ī trā aliena
hinc a vob ī iudea p^ouota
tus īmūro augustiorem
mīto locū existimās qui sal-

uatorē mūdi. q^{ue} qui fratri
genuit paritadā. Et ut auc-
torē titulo fatear: malui ali-
eni opis int^opres existē: q^{ue} ut
quidā faciūt īformis cornu-
la alienis me coloribz adornāe.
Legi dudū de spū scō cuiusdā
libellos: et iuxta cornu sen-
tētiā ex grecis bonus. latina
vidi nō bona. Nihil ibi dia-
lectici. nihil virile atq^{ue} dis-
tinctū qd lectorē vel gratis
in assensū trahat: sed totū
flaccidū molle mutidū atq^{ue}
formosū: et exquisitis hinc
inde odoribz pigmentatum.
Dydim^o veto me^o oculum
habēs sponse de cātico cāticoz
et illa lumina que ī candē-
tes segetes sublimari ih̄s p^o
cepit paul altius itinet: et
antiquū nobis morē reddi-
dit: ut videns vocetur p^o
pheta. Terte qui hūc lege-
rit latinorū furta cognos-
cet: et continet riuulos. cū
ceperit haurire de fontibus
Imperitus sermone est. et
non scientia: apostolicū
viriū ex ipso sermone ex-
primēs: tam sensuū nōie
q^{ue} simplicitate verborum.
*Dydimi de spiritu scō liber
a b^o hieronymo e greca ī
latina ligūā trāssus^o incipit.*

Omnibus
quidē q̄
diuina
sūt cū
reuerētia
et vehe
mēti cu
ra optet

impēderet: marie autē hec
que de sancti spiritus diuinita
te dicuntur: presertim cū blas
phemus in eū sine venia
sit: ita ut blasphematis pena
nō solū in ōne p̄ns seculum
sed etiā in futurū tendatur.
Ait quippe saluator: blasphe
mati in sp̄m sanctū non esse
remissionē neq; in isto seculo
neq; in futuro. Vnde magis
ac magis oportet intendere
que scripturariū de eo reuela
tio sit: ne aliquis saltū p̄ ig
noratiā blasphemie error ob
repāt. Expedierat quidē fidei
et timido moderanti vires
suas et magnitudinē p̄sen
tis questionis p̄terire silentio:
et rem plenā piculo in suū
disamine non attrahē. Vtū
qm̄ quidā temeritate poti
qm̄ recta via etiā insuper
erigūtur: et hec de sp̄itu scō
iactitāt que neq; in scripturis
lata neq; a quocūq; ecclastico
tū veterū usurpata sūt: com
puli sum? creberrimē exhorta

tionem fratriū cedere. et sic q̄
nostra de eo opinione etiā
scripturariū testimoniis p̄bare
ne p̄ imperitiā tanti dogma
tis. hi qui contraria opponūt.
decipiant eos qui sine disaus
sione solliciti in aduersariorū
sententiā statim p̄trahūt.

Appellatio sc̄i sp̄us et ea q̄
mōstrat ex ipsa appellatione
substantia: penitus ab his igno
ratur q̄ extra sacra scripturam
philosophant. Solimō enī in
nr̄atib; litteris et notio et vo
cabulū eius refertur: tā in no
uis q̄ in veterib;. Veteris quip
pe testamēti homo dauid p̄ti
ceps eius effectus: orabat ut
in se p̄manet dices. Sp̄m sc̄m
tūū ne auferas a me. Et dam
eli adhuc puero suscitasse dicit
deus sp̄m sc̄m quasi iā habi
tante in eo. Nec nō etiā in no
uo testamēto hi viri q̄ deo pla
uisse refertur: sp̄u scō pleni
sūt. Iohānes quippe adh; i ma
tris utero exultat sc̄ificatus.
Et ihs a mortuis resurgēs: cū
isufflasset in facie discipulorū
ait. Accipite spiritū sc̄m. Ple
na sūt volumina diuinatū sp̄
turariū his sermoib;. quorū
congerie in p̄nti ope digerere
interi hortam: quia facile est
ex his que assumpsim? unūque
q̄ lectore sibi similia reperire.

Nemo autē suspiciet aliū spi-
ritū sc̄m fuisse in sc̄is viris āte
aduentū dñi: et aliū in aplis
ceterisq; discipulis: et quasi
nomīa in differētib; esse sub-
stātijs. Possūm⁹ quidē testimo-
nia de diuinis lris exhibere:
quia idē spiritus et in pphetis
et in aplis fuerit. **Paulus** in
ea epla quā ad ebreos scribit.
de psalmorū volumine testim⁹
pferens: ab spiritu sc̄o id dictū
esse cōmēorat: et sicut dicit sp̄s
sactus: hodie si vocē eius au-
dientis: nolite obdurare corda
vra et cetera. In fine q; actū
aplorū cū iudeis disputas ait:
Sicut spiritus sc̄us locutus ē p
esaiā pphetā ad prēs nostros
dicens. Auditionē audietis: et
nō intelligetis. Neq; enī pau-
lus aliū habēs sp̄m sc̄m hēc
de eo scripsit: qui in pphetis
ante aduentū dñi alius fuit:
sed de eo cuius et ip̄e p̄ncips
erat. et omēs qui in fide cōsū-
mate v̄tutis fuerāt. Vnde et
cū articulo eius memūt. q̄si
solitariū et vnū esse contestās.
Et sicut dicit nō simpliciter
Πνευμα αγιον id est spirit⁹
sactus. sed cū additāmēto arti-
culi Το Πνευμα αγιον. i. hic
spiritus sactus. Et esaiā pphe-
tasse cōmemorat cū articula-
ta vocē. Διὰ Το Πνευμα αγιον
id est. per hunc spiritū sanctū.

et nō simpliciter Διὰ Πνευματος
αγιος. Petrus q; in eo sermōe
quo presentib; p̄suadebat. opor-
tuerat inquit impleri scripturam
quā p̄dictus ē spirit⁹ sc̄us
id ē Το Πνευμα αγιον p os
dauid de iuda. ostendēs et ip̄e
eundē spiritū in pphis et aplis
opati. **Plenus** de hoc in cō-
sequētib; tractabim⁹ cū dicere
ceperim⁹ nō solū dñm verbū
factū esse ad pphas s; et sp̄m
sanctū. quia et inseparabiliter
possidetur cū vnigenito filio
dei. Ipsa vor spirit⁹ sc̄i non
vacua appellatio est. s; subia-
centis essētijs demonstratrix
patri filioq; sociata. et a crea-
turis penitus aliena. Cum
enī creature i visibilia et in-
uisibilia. i. i incorpalia et
corpalia partiant. nec de
corpilib; substātijs est spirit⁹
sactus anime et sensus habi-
tator sermōis et sapie et scien-
tijs effector. nec de inuisibilib;
creaturis. Hec quippe omnia
sapientijs ceterarūq; virtutū et
satisfactiois s; capacia: ista
vero substātia de qua nūc agit
sermo est. sapientijs et satisfac-
tionis ~~effector~~ effectrix ē. Neq;
enī inueniri p̄t aliqua i spiritu
sacto fortitudo. quā ab extrane-
o quodā opatore sc̄ificationis
virtutisq; suscipiat: qā istius

modi natura notabilis e. por
ro spiritus scis cessione omni
inotabilis est. sanctificator sci
entie diuine et vniuersoru
attributor bonoru. et ut brau
dica ipse subsistens i his bo
nis que a dno largiunt. Na
eundem euangelij locu matheus
lucas q. describes alter ex his
ait. Quantomagis pat celestis
dabit bona petentibz se.
Alter vero spiritu scin plenitu
dine esse donoru dei et ea que
diuinit? administrat no alia
absq. eo subsistere. Quia ones
utilitates que ex donoru dei
gratia suscipiunt. ex isto fonte
emanat. Qd autem substantia
lit bonu est. no pt extranee
capax esse bonitatis: cu ipe
tribuat ceteris bonitate. Igi
tur manifestu e non a corpora
libz solu sed ab incorporeis
creaturis extraneu esse spiritui
sanctu. Quia cetera substantie
hanc substantia sanctificati
onis accipiunt: iste vero no
tantu no est capax sanctifica
tionis alienae: sed insup att
ributor est et creator. Deniq.
q. cōiunctione eius fruunt. pti
apes dicunt spiritus scis. sancti
ficati utiq. ab eo ut pspicue
scriptu est. Et spiritui gratie
cōtumelia faciens. in quo
sanctificat? hanc dubiu quin

is qui post susceptione eius pec
cauit. Si autem sanctificatus est
p cōiunctione spiritus sancti ostendit
q. ipe ptiaps eius fuit: et largi
tor spiritus sanctus sanctificationis sps
scis. Aplus q. ad corinthios scri
bens: et enumeras eos q. no sūt
regnu celoru cōsecuturi: addidit
dices. Et hec quidem fuistis: sed
abluti estis sed sanctificati estis. s.
iustificati estis i noie ihu xpi
et spiritu dei nri: spm dei no aliu
asserens esse q. spiritui sanctu. Etenim
i consequentibz idem appbat dices.
Nemo in spiritu dei loquens: dic
anathema ihu. Et nihil
dicit dnm ihm nisi in spiritu
sancto: spiritu dei spiritu scin e. cōfir
mas. Si igitur sanctificator est:
no notabilis. sed inotabilis
substantie ostendit. Immutabile
autem substantia dei. tantu ut vni
geniti filij eius. manifestissime
tradit eloquia diuina: cōuertibi
le atq. notabile omne creatum
rū substantia predicatia. Ergo
quonia substantia spūs scis non
cōuertibilis. sed iconuertibilis de
monstrata est. non erit creatie
oueroio. Esset quippe creatia
notabilis: si cu pre no poneret
et filio. eandem habes iconuertibi
litate. Omne enī qd aliei boni
capax e: ad hanc substantia repara
tur. Tales autem cuncte sūt crea
ture. Deus autem cu bon? sit: fōs

et principii bonorum est: facit igitur
eos bonos quibus se impartit: bo-
nus ipse non factus ab alio. sed sub-
sistens: ideo capabilis non capax.
Unigenitus quod filius eius sapientia
et satisfactio non fit sapiens sed
sapientes facit: et non satisficitur
sed satisfiat. **U**nde et ipse capabi-
lis est: et non capax. **C**um igitur in-
uisibilis creatura quia rationa-
le et incorpabile substantia voca-
ri consuetudinis est non sit capabi-
lis sed capax. si enim capabilis esset.
nullius boni capax esset. per se
simplex ipsa subsistens et alterius
boni receptatrix. participatione
habeat bonum et non de his que
habent ab alijs. sed de his que
habent alia intelligatur: patre et
filio habitis magis quam habetibus.
creatura vero habente non habere
de spiritu sed retractem? **E**t siquidem
ipse quod participatione alterius sancti-
monie factus est: connumeret ceteris
creaturis. **S**i vero factos facit ca-
paces sui: cum patre ponat et filio.
Quid autem capiatur ab alijs spiritus
sanctus et non alia capiat. et nunc et
in scriptura volumine pro ut potui
expressim et ex omni scriptura
sermone nostrum affirmare per facile
est. **B**eatus quod apostolus ad ephesi-
os scribens ait. **I**n quo et credentes
signati estis spiritu promissionis
sancto qui est pignus hereditatis
nostre. **S**i enim signat quidem spiritu

sancto forma et specie eius assu-
metes: ex his est spiritus que ha-
bent et non habent: habentibus
illum signaculo eius impressis. **A**d
corinthios quod idem scribens. noli-
te inquit contestari spiritum sanctum
in quo signati estis: signatos
esse contestans eos qui suscepe-
rat communionem spiritus sancti. **Q**uod enim
discipline virtutis assumunt
signaculum et figuram. ut ita di-
cam in sensum suum recipit eius
scientiam quam assumpsit: sic et is
qui spiritus sancti princeps efficitur.
per communionem eius fit spiritual-
pariter et factus. **I**ste spiritus sanctus si
unus de creaturis esset: saltem cir-
circumscriptionem haberet substantiam:
sicut uniuersa que facta sunt.
Nam etsi non circumscribatur loco
et finibus inuisibiles creature:
tamen proprietate substantie finiuntur.
Spiritus autem sanctus cum in pluribus sit:
non habet substantiam circumscriptionem.
Mittens quippe ihesus predica-
tores doctrine sue repleant eos spiritu:
et insufflans in faciem eorum. ac-
cipite inquit spiritum sanctum et cunctas
docete omnes gentes: quasi omnes cunctas
gentibus mittet. **N**eq; enim omnes
apostoli ad omnes gentes pariter
perfecti sed quidam in asiam
quidam in scythiam et alij in ali-
as dispersi nationes: secum habe-
bant spiritum quomodo et dominum di-
centem. vobiscum sum omnibus diebus

usq; ad consumatione seculi. his
et illud congruit. Accipietis vir-
tute i vos spiritus sancti. et eritis
mihi testes in hierusalem et in
omni iudea et samaria et usq;
ad extremum terre. Si ergo in ex-
tremis finibus terre ob testimonium
domini constituti distabant inter
se longissimus spacijs. aderat
autem eis inhabitator spiritus sanctus.
incuria scripta inhabitantis substantia
demonstrat angelica virtute ab
hoc persuas aliena. Angelus quip-
pe qui aderat ubi gratia apostolo
in asia oranti non poterat eo-
dem simul tempore adesse alijs in ex-
teris mundi partibus constitutis.

Spiritus autem sanctus non solum
sanctus a se hominibus presto est.
sed et singulis quibusque angelis
principatum thronis dominationi-
bus inhabitator assistit. Et
ut homines sanctificans alteri quod
sunt homines est nature. sic et alias
creaturas sanctificans alius ab eorum
substantia. Quia omnis creatura
non ex sua substantia: sed ex coniunctione
alterius sanctitatis sancta perficitur.
Dicti sunt quidem sancti angeli in eu-
angelio saluatore dicente venturum
esse filium hominis in gloria sua et patris
et sanctorum angelorum. Et cornelius
in actibus apostolorum a sancto angelo sancti-
ficatus accepisse visum ut petrus et
discipuli ad se vocaret. Verum sancti sunt angeli
principatione sancti et imitatione viginti
filij dei

qui sanctus est et coniunctio patris.
De quo saluator ait pater sancte.
Si igitur angeli non ex propria substantia
a sancti sunt: sed ex participatione sancte
trinitatis: alia angelorum osten-
ditur esse a trinitate substantia. Ut
enim sanctificans alius est ab his quod
efficiat sanctos: ita et spiritus sanctus
alterius est substantie ab his quod
sui largitione sanctificat. Si ve-
ro heretici proposuerunt ex natura
additionis sue angelos sanctos esse:
consequenter cogent dicere quovis modo
esse trinitati: et inconmutabiliter
iuxta substantiam sanctos esse. Si au-
tem refugientes hoc dixerint unum
quidem nature esse cum ceteris crea-
turis. non tamen eandem habere
quod habent homines sanctitatem. ne-
cessario deducetur ut dicant mul-
to melioris homines esse substantie.
cum hi per coniunctionem trinitatis habe-
ant sanctitatem et angeli propria na-
tura sancti ab ea sint alieni. Si
vota sunt hominum perfectorum ita ad
consumationem sanctitatis venien-
tium equales angelis fieri. Ange-
li quippe hominibus et non hominibus
angelis auxilium tribuunt munif-
centes eis salutem et annuntiantes
largitatem. Et quo liquido oste-
nditur honorabiliores et multo me-
liores esse angelos hominibus: per gra-
maniore ut ita dicam. et plenio-
re trinitatis assumptione. Quia
propter cum alius sit spiritus sanctus

ab his que ipse sanctificat: non est
 unius nature cum ceteris creatu-
 ris que eum recipiunt. Si autem
 alterius est nature a ceteris crea-
 turis. et in propria subsistit essentia:
 increatus et ineffectus ostendit.
 Multe scripturę sunt que sine am-
 biguitate conuincunt eum alterius
 a ceteris additionibus esse nature.
 Quidam etiam spiritu sancto pleni esse
 dicuntur. nemo autem siue in scrip-
 turis siue in consuetudine plenus
 creatura dicitur. Neque enim aut
 scriptura sibi hoc uedicat aut ser-
 mo ceteris: ut dicas plenum esse que-
 dam angelo throno dominatione. So-
 li quippe diuine nature hic co-
 uenit sermo. Dicimus autem vir-
 tutis et discipline quosdam esse
 plenos. et illud repletus est spiritu
 sancto. non aliud significantes quam
 plenos esse consummate atque perfectę
 Scriptum est de iohanne. Et spiri-
 tu sancto implebitur adhuc ex utero ma-
 tris. Et iterum. Repleta est spiritu
 sancto elizabeth. Et per alia. Et spiritu
 sancto repletus est zacharias pater
 eius. haut dubium quam iohannes
 et prophetarum. Nec non in actibus
 apostolorum de multis creditibus qui
 in unum conuenerant refert. Re-
 pleti sunt spiritu sancto. Cum autem per
 apostolicis sit spiritus sanctus ad simili-
 tudinem sapientie ac disciplinę non
 inaccessis nominibus scientie substantiam
 posuit: sed per naturam sanctifica-

tem et impletem bonis uniu-
 sa. bonus ipse subsistit. Iuxta
 quam et repleti quidam spiritu sancto
 esse dicuntur: ut in actibus apostolorum
 scriptum est. Et repleti sunt uniuersi
 spiritu sancto: et loquebantur uerbum
 dei cum fiducia. Quod enim qui
 alia disciplina plenus est. quia
 perfecte eam tenet. erudite et
 subtiliter potest de ea perficere ser-
 monem: sic qui spiritum sanctum accepe-
 runt consummate ita ut impleantur
 eo. cum fiducia uerbum dei loqui-
 tur: quia perfectus spiritus sanctus
 dignam deo uocem ministrat. Unde
 et quidam cum supralio ait. Hec dicit
 spiritus sanctus. Et apostolus. Si quis implem-
 inquit spiritu sancto. Et in multis
 locis actuum apostolorum. pleni spiritu sancto
 discipuli domini scribunt. Considerate
 ergo fratres viros ex uobis. testimonium
 habentes septem. plenos spiritu sancto et
 sapientia. Et de stephano. Cum autem
 plenus esset spiritu sancto. intus in
 celum uidit gloriam dei. et ihesum stan-
 tem a dextris dei. Et de electio-
 nis uase dicit. Saulus autem qui
 et paulus plenus spiritu sancto intus
 in eum ait. Et in ceteris de uniuersis
 credentibus annotatur. Discipu-
 li qui replebantur gaudio et spiritu
 sancto. Angeli autem preterea si-
 ue aliam alterius excellentis na-
 ture que facta est non implet me-
 te atque sensu: que et ipsa aliunde
 completur. Quomodo enim ex pleni

tudine quis accipiens saluatoris
plenus efficiatur sapia et virtute
et iusticia et sermone dei. sic qui
spiritu sancto plenus est. statim unuer-
sis donacionibus dei repletur. sapia
sanctia fide ceterisque virtutibus. Qui
igitur implet uniuersas creaturas
que tamen possunt virtute et sapientia
capere: non est ex his que ipse com-
plet. Ex quo colligit alterius eum
esse substantie: quod sunt omnes creature
Diximus et alibi. quia superintelli-
gatur in sancti spiritus substantia.
etiam plenitudo munerum diuinorum.
Denique impossibile est gratia dei por-
tari quecumque: si non habeat spiritum
sanctum in quo appropinquat cuncta dei do-
na consistere. Quod vero is qui ha-
beat eum sermone quod sapientia et re-
liqua bona perfecte constanter sit:
et nunc manifestissime sermo de-
monstrat. et paulo ante diximus
substantiam bonorum dei spiritum sanctum
esse cum posuimus exemplum. Dabit
patres spiritum sanctum petentibus se. et
dabit patres bona petentibus se. Nec
existimare debemus spiritum sanctum
secundum substantias esse diuisum quia
bonorum multitudo dicitur. Im-
passibilis enim et indiuisibilis at-
que innotabilis est: sed iuxta diffe-
rentias et intellectus multis bonorum
vocalibus nuncupatur. quia pri-
cipales suos non iuxta unam eandem
que virtute comunione sui donet.
quippe cum ad uniuersamque vir-

litate aptus sit et repleat bonis
eos quibus indicat se adesse debere.
Denique stephanus primus ille
testis veritatis et dignus nomi-
ne suo. plenus sapientia et spi-
ritu sancto dictus est. consequen-
ter super intellecta commorante in
eo spiritu sancto sic loquitur scrip-
tura. Et elegerunt stephanum ple-
num fide et spiritu sancto apostolum. Et
stephanus autem plenus gratia et virtute
fortitudine faciebat portenta
et signa magna in populo. Et
adhuc de eodem. Et non vale-
bant resistere sapientie et spiri-
tui qui loquebatur in illo.
Plenus enim spiritu sancto vir be-
atus et fidei effectus est peritus
que ex spiritu sancto venit iux-
ta illud alij autem fides in eodem
spiritui et gratia atque virtute
iuxta eundem spiritum habes signa
et prodigia magna faciebat in
populo: nec non et illis dona-
tionibus secundum eundem spiritum afflue-
bat que vocantur curationum
gratie atque virtutes. Et hec enim
in ea numeratione bonorum dei
in spiritu et secundum spiritum: in
prima pauli apostoli ad corinthios
collocatur. In tantum autem ste-
phanus diuina gratia abundabat
ut nemo contradiceret ei et eorum
qui aduersus eum disputabant
valeret resistere sapientie et spi-
ritui qui loquebatur in eo. Erat ap-

pe iuxta dñm et spítu sanctu
 sapiens. Vnde et ad discipulos
 suos ih̄s p̄spicue p̄clamat.
Cū introducti fueritis ad p̄ci
 patus et p̄tates et s̄ilia et syna
 gogas. nolite eē solliciti qđ vob̄
 opteat dicere. aut qđ loquamī
 in illo tpe. dabitur enī vob̄ ab
 spiritu s̄cto sermones sapientie
 quibz nequeat d̄dicere ne hi q̄
 dem q̄ vehemēter in disputatio
 nibz callent. **S** ponam⁹ ipsi
 testimoniū: qđ ita cōteritur. **C**ū
 autē introduxerit vob̄ i synago
 gas et p̄ciapatus et p̄tates. no
 lite esse solliciti quid aut quid
 respōdeatis. spiritus enī s̄ctus
 docebit vob̄ in eadē hora que
 opteat dicē. **E**t in altero euā
 gelio. Ponite ergo i cordibus
 vestris nō p̄meditari respōdē.
 ego quippe dabo vobis os et sa
 pientia cui nō valeat cōtradi
 cē aut respōdē. **S**piritus v̄o s̄c̄s
 tribuēs apl̄is v̄ba aduersū eos
 qui euāgelio cōtraibāt dilucide
 ostendit in s̄bstantia eius sup̄i
 telligi sapientie sciētięq; sermone.
Quod autē saluator in illa ho
 ra os et scientia discipul̄ largi
 atur quibz cōtradice nequeat
 ne hi quidē qui apđ hominēs
 eloquetissimi putatur. nō est
 hui⁹ t̄pis differe. quia nūc p̄po
 sum⁹ ostendē sup̄intelligi s̄p̄
 spiritu s̄cto dona v̄tutū. ita ut

is qui eū habet. donatioibz
 dei plenus habeatur. Vnde et
 in es̄ia ipse deus cuiusdā dicit
Ponā spiritū meū sup̄ semē
 tuū: et benedictioēs meas sup̄
 filios tuos. **N**ūq; accipiet q̄
 sp̄ituales b̄ndictiones dei: nisi
 p̄cesserit sp̄itus s̄ctus. **Q**ui eī
 accepit sp̄itū: s̄sequet̄ habet
 b̄ndictiones id ē sapientia et
 intellectū et cet̄a: de quibus
 apl̄is ita scribit. p̄pter hoc et
 nos ex quo die auduim⁹ nō
 cessam⁹ p̄ vobis orātes ⁊ dep̄
 cantes ut impleamī agnitioē
 volūtatis eius in om̄i sapientia
 et intelligētia sp̄itali abulā
 tes digne deo. **E**os enī qui dig
 ne nob̄ p̄ opa et sermōes et
 sapientia m̄cedūt impleti aut vo
 lūtate dei ponētis sp̄itū suū
 sup̄ eos ut impleant sapientia ⁊
 intellcū et reliquis sp̄itualibz
 bonis. **S**apientia at̄ et intellc̄s
 que in sp̄itu s̄c̄o sūt a deo dātur.
Dñs inquit dabit sapientia. et
 a facie eius sapia et intellect⁹
 cū ea sapientia que ab hoibz
 venit nō sit sp̄ituaalis s̄ car
 nea et humana. **D**e hac ita
 q; apl̄s scribit. **N**ō in sapientia
 carnali: sed i gr̄a dei cōuersatī
 sum⁹ i mūdo: carnalē sapiē
 tia dices que in rebus corpo
 reis ex humano subsistet cogi
 tatu. Porro sp̄ituaalis sapientia

et intellectualis circa invisibilia
et intelligibilia se tenens p opati
onē spiritus sancti capientibz se sui
presentiā tribuit. In multis
q̄ alijs locis ap̄lius mēorat i
substantia sancti spiritus mūneā
cōmēxari: sicut i illo. Deus
autē sp̄s repleat vos om̄i gau
dio et pace ad credendū ut a
b̄s detis in spe et v̄tute spiritus
sancti. his qui habēt illū et
gaudio et pace cōplet eos: qui
inpturbatā et sedatā cogitati
onē possidentes: letas habent
mētes et ab om̄i p̄turbationū
tēpestare trāquillas. Qui atē
i virtute sp̄s sc̄i predicta bo
na fuerit consecuti: etiā rectā
fidem in trinitatis mysterio cō
sequetur. In alio q̄ loco eius
dem eplē. nō est inquit reg
nū dei cibis et potus: sed ius
ticia et pax et gaudiū i sp̄u
sac̄to. In sac̄to enī sp̄itu iusti
ciā id est vniuersā v̄tutem
et quā sup̄dixim⁹ pacē dei
gaudio copulatā esse asserēs:
his qui se audire poterant
maīfestissime pbat nō alia
hec bona q̄ sp̄us sancti esse
substantiam. Cū ergo ad ho
mines hec bona ex largitioē
sp̄us sancti veniāt vocatio gē
tū quā m̄troduxit p doctrinā
euāgelicā acceptabilis et sac
tificata redditur i sp̄itu sac̄to

quia et in hac sc̄ificatos et ap
ceptos faciens spiritus sanctus sub
stantiā bonorū dei et qui illo
plenius est vniuersa iuxta ratio
nē agit. docens recte viues ite
phensibit signa atqz portenta
vere p̄fecte q̄ demōstrās. Habet
enī fortitudinē spiritus sc̄i p̄stā
tem sibi thesaurū et causā plei
tudinis om̄i bonorū. Nouit pe
trus discipul⁹ dñi ihu largitio
nē spiritus sc̄i donorū dei esse na
turā. Aut quippe ad eos qui ob
iurgabāt nitritū suū ad corne
liū. In itaqz equalē gratiā dedit
illis deus p̄bens sp̄itū sc̄m quō
et nobis in p̄ncipio: ego quis
erā qui possim phibere dñm.
Et insup̄ ad suos agnitor inqt
cordū deus testonū tribuit
eis dāns sp̄itū sc̄m sicut et nob.
et nihil discreuit int̄ nos et eos
fide mūdās corda eorū. In hūc
sensū ogruit etiā illud. i mltis
ei locus dicitur sp̄m sc̄m dari a
deo. Iacob puer meus suscipiam
eū: israel electus me⁹ suscipiet
eū anima mea: dedi spiritum
meū in eo. Et adh⁹. Et dat affli
tū p̄plo cōsatus sup̄ eā haur du
biū qui terrā et sp̄itū calcāt⁹
eam. Ostendim⁹ autē supra
nō aliū esse sp̄itū dei et aliū sp̄i
ritū sc̄m. Paulus q̄. Charitās
inquit diffusa est in cordibz nr̄is
p̄ spiritū sanctū qui datus est

nobis. Et illud. Quātomagis
 pat' celestis dabit spm scm pat'
 ribz se. Iste autē spiritus effusus
 q' ēē a deo sup omne carne dicit.
 ut pphetent et visiones videant
 qui eū acceperit scdm iohelēm
 q' ex psona dei loquit'. Effundā
 de spiritu meo sup omne car
 nē. et pphetabūt filij vři et fi
 lie vře visiones videbūt. Effu
 sio quippe spiritus causa extit'
 pphetandi et videndi sensū pul
 chritudineq' veritatis. Ipsum
 q' effusionis nomē increatam
 spiritus sancti substantiā pbat.
 Neq' enī deus cū angelū mit
 tit aut aliā creaturā. effundā
 dicit de angelo meo. aut p'ci
 pati aut throno ā dñatione.
 incredibili imo fallaci istiusmo
 di dicto. His quippe quę ab ali
 is p'cipant' hic sermo cōsen
 tit sicut et nūc et paulo ante
 de charitate dixim' quę effusa
 est in cordibz vris p spm scm
 qui datus est nob. Saluator
 q' quia et ipse capabilis ē. in
 similitudinē vngueti effusus
 dicit Vnguetū effusū nomen
 tuū. Nam vnguetū qd vase
 cōtinetur habet quidē odoris
 substantiā. s' phibetur lōguis
 spargi. quia vase intrinsecus
 clauditur. Cū autē vas fuit
 foras effusū emittit pcul bene
 olentiā suam. Ita xpi nomē

ante aduentū eius in solo isrl'
 pplō versabatur quasi index va
 se cōclusū. Natus enī aut in
 iudea deus: in isrl' magnū no
 men eius. Quādo autē chorus
 cās in carne saluator in vniū
 sam terrā qui potius i omne
 creaturā extendit vocabulū
 suū impleto eo qd scriptū est.
 q' amirabile est nomē tuū in
 vniuersā t'ra. quibz cōsequēt'
 aplius loquit'. Nō enī aliud
 nomē datū est sub celo i quo
 oportet saluari nos. Et i psal
 mis ad dñm loquit'. Magni
 ficasti sup oīa nomē scm tuū.
 Tūc impletū est: vnguetū effu
 sū est nomē tuū. Significat er
 go effusionis verbū largā et
 diuītē muneris abundantiam
 Itaq' cū vnusquisq' alicubi
 aut duo spm factū accipiunt.
 nō dicitur. effundā de spū meo.
 sed tūc cū in vniuersas gentes
 mun' facti spiritus redūdauit.
 Et ad tytū apl's salutē factam
 gentibz mēorat. nō ex operibz
 iusticie quę fecim' hoīes. sed p
 lauacrū secunde regnationis
 et inouationis spūs scī quē
 effudit sup nos. abundante. Et
 hic enī largā attributionē spūs
 verbū effusionis ostendit. Ex qu
 bus vniuersis docem' capabilē
 substantiā et ex hoc increatā.
 Quippe statim capabili icōuer

ibile et inconvertibile eterna est consequens: quomodo contrarium. omnipotenti convertibile. et convertibile creabile subsequens est. Nihil ergo de creaturis inconvertibile. propter quod neque sempiternum. Non solum ergo quod in hominibus est rationale convertitur et creatur. verum etiam in omnibus creaturis hec eadem conversiones et ruinas diuina eloquia demonstrant. Licet enim multitudo angelorum et aliarum excellentium virtutum in beatitudine et scientia perseuerent. tamen cum ea que simile habent naturam conuersa sint. dilucide ostenditur eos statum non per inmutabilitatem substantie sue. sed per se sollicitius in domino seruicium permanere. Neque enim potest coequalium diuersa esse natura. Nam quia omne hominum genus mortale est. et singuli homines sunt mortales. ut et diuersi si qua de superioribus immortalia sunt. haut dubium quod omnia in eodem genere et specie constituta sunt immortalia. Cum autem hec se ita habeant. etiam si unus angelus convertibilis apparuit omnes convertibiles erunt licet non sint conuersi in beatitudine perseuerantes. quod et cuncta hominum corpora diuisibilia sunt quiaque non omnia diuidantur. Quaedam enim eorum passa diuisione et reliquorum similitudinem sui naturam interpretantur. his ita

ediffertis alterius substantie a visibilibus et inuisibilibus creaturis spiritus sanctus ostendit. Si autem hoc verum est. impiissime quando miter omnia connumerat spiritum sanctum. dicentes in eo quod omnia per verbum a deo facta sunt. etiam spiritus sancti facturam significari. Neque enim unum ex omnibus sed aliud extra omnia per substantiam ex utraque demonstratus est spiritus sanctus. Nam si creatura ut superius ostendimus diuiditur in corporalia et incorporea et conditus est spiritus sanctus. utique aut visibilis aut inuisibilis erit creatura. id est aut corporalis aut incorporea. Verum nequeque erit sic prius diximus. cum doceat et scientiam prestat et a sensu et anima capiatur. Sed neque inuisibilis creatura est ut paulo ante de eo disputauimus. Unde et apostolus in epistola sua ad ebreos scripsit alium esse ab omnibus dicens. Cum enim angelorum dixit aliqui. Hec a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt administratores spiritus in mysterium missi propter eos qui accepturi erant salutem. Et post alia. Quod nos effugiemus tantam negligentes salutem. que principium accipies ad loquendum per dominum ab his qui audierunt in nos confirmata est. testimonium dante deo signis et portentis

et varijs virtutibz spūs s̄i di-
uisionibz iuxta suā voluntate.
Hoc enī qđ aut. cui āgelorum.
eque accipit ac si dīcet nulli p
āgelicū nomē significās ōnem
s̄stantiā iuisibilū creaturāz.
Neqz enī ulli quidē angelorū
et aliāda rationali creature
dixit deus sedē a dextris meis.
In cōe itaqz sermo p̄nūciat nō
esse dictū cuiquā creature sedē
a dextris meis. et hoc ī cōe de
creatura. **E**t p̄nūciās de ōm-
bus iuisibilibz creaturis. aut ēē
cas admīstratoēs spūs. p̄p̄t qđ
s̄bierit. **N**ōne oēs s̄t admīstra-
tores spūs ī mīsteriū missi.
Licet enī nō oēs singulatim
iuisibiles creaturē misse sint.
tñ quia eiusdē generis et hōris
aliē misse sūt. qđamō et ipse
possibilitate sūme missarum
consors equalisqz s̄stantiē. **Q**uo-
modo igitur aliū ē ab uniu-
sīs creaturis dñs p̄ quē p̄ci-
piū ad loquēdū atq̄peāt illa
magna salus. cui⁹ negligētes
nolens nos esse apls aut. **Q**uō-
nos effugiēm⁹ tantā negligē-
tes salutē. quē p̄cipiū accipi-
ens ad loquēdū p̄ dñm ab his
q̄ audierūt in nos cōfirmata ē.
Et deus q̄ testōniū phibet
signis et portentis isti saluti a-
lius est ab ōibus admīstrato-
rīs spiritibz. sic et sp̄s factus

cui⁹ diuisionibz iuxta volun-
tate eius testōniū phibet de.
distribues enī nō p̄ conditionis
ptes. sed p̄ cōiōnem qbz eum
prestāe deauēit. alterius est
et ipse s̄stantiē ab his ī que
disptatur effusus. **I**gitur qm̄
appbāum⁹ iuxta scripturā
sensū aliū extra omnē creatu-
rā esse sp̄itū factū. icassū imo
impie quidā creatū eū esse os-
tendē volantes vtiūtur quo d-
nia p̄ verbū esse facta referū-
tur. ut s̄alicz ī ōibus eterna
s̄stantia cōtineat. **E**t qā ad cō-
ditionē eius appbāda etiam
p̄phetici sermone vsurpant.
dicente deo. ego creō sp̄itū.
etiā ī hoc mōstrāe debem⁹
eos p̄sus ab intellcū vītatis
alienos. **N**eqz enī de sp̄itu
facto p̄positū p̄phete fuit. vt ex
ipsa serie et contextu eloquij
itelligitur. **S**iquidē amos ex
p̄sona dei. p̄parāe m̄q̄t ad ī-
uocandū deū tuū o isrl. qm̄
ego sū firmās tonitruū et
creās sp̄itū et ānūciās ī
hōies xp̄m suū. facies diluci-
lū et nebula et ascendēs sup
excelsa tēte dñs deus om̄ps
nomē eius. **D**eus enī qui
se sp̄itū condē fuerit p̄elocu-
tus. pariter et fassus est et to-
nitruū se firmāe et diluculū
et nebulas facē. **S**i igitur ī

predicta narratione pſeuca-
mus. ut in tonitru et dilucu-
lo et nubilis eundē narratiōis
ordīe etiā in spītu tenē debe-
mus. ut id qđ a deo dicitur tale
sit. Ego qđ deus sū vniūsa pro-
creo. qui et creator sū om̄. qđ
firmo tonitru et cōdo spīritū.
qui diluculū et nebula ad qđ
dam utilitates hoīm facio.
pparare ut iuores o isrl ut cū
pparatus ^{fuisset} ad iuocandū et meo-
raberis qđ sup̄ dicta cōstituo felici-
tate tpm et aliorū bonorū lar-
gitionibus pfluare et tibi per
singulos ānos oīa iuxta natu-
re ordīe ministrāte ut secunde
ānus fluat ut certis spacijs
horarū monēta deaurat ut sa-
lutatis aura oportunis flatibz
inspiret. Si vero p allegorie
numerū tonitrus et diluculū
et nebula et creatio spītus itel-
ligant nō substantiā rebus sed
figuratiū mēpretatiōe signi-
ficant. Qđ si eduiso opposuerit
maīfeste de spītu scō hec dici
quia imperatur ad creatiōe
spūs illud qđ sequit. et ānūci-
ans in hoīes xp̄m suū. in ebreo
habet. annūciat in hoīes loque-
lā suā. Qđ scilicet qđ creator est
om̄ ipse etiā pphetis inspiret
et suā p eos homībz indicet vo-
lūtatem. Et ad hoc respōdendū

est quia quidā heretici aliu ext
creatōre dñm patrē saluatoris
mētuitur hoc ipysime pōtan-
tes. nūc sceleratā eorū suspitiōz
puidenter a deo panti dicere. Ego
firmas tonitruū et aras spīritū
et alia. si mūdi ptes facies et gu-
bernās ānūcio in homīes xp̄m
meū. Et hoc enī puidēte mee
opus sup̄ oīa opa est ut nō solū
eorū qui foras sūt sed et que ad
emolumētū aīe et mētis hūili-
tatē ptinet causa subsistat. Ergo
hoc qđ dicitur. creo spītu eque
arbitroz positū acsi diceretur. cre-
ans ventū. Deus quippe flat
hos qui p aeris motū efficiūt
dispositiōe sua dicit fieri scđm
illud qđ alibi legim⁹. Qui pdu-
cit vētos de thesauris suis. Be-
ne autē qđ et in ipā sentētia
nō ait qui creauit s; qui creo
sp̄m. Si enī de substantiālitate
spītus sacti sermo esset dixisset
vtiq; qui creauit. neq; enī eūde
creat. Nūc autē cōsequēt de
flatū dictū est qui creo. qā nō
semel vēti factisūt. s; in eo qđ
subsistit quotidie fuit. Neq; em
fustra sine articulo singularita-
tis significatore nūc spūs crea-
tus dicitur qm̄ nō est factus.
cū pene semp spītus scōs cū
articulo nominetur. ut in illo
αὐτοτύπος id ē ipse spīritus.
testimoniū phibet spīritu nro

Et alibi idē ipse est qui
 unificat. Et rursū. Sic et que
 da sūt nemo cognouit nisi
 To Πνευμα θεος. i. spūs dei. To
 Πνευμα Χαρ. hoc ē spūs enī oīa
 scrutatur etiā alia dei. et mltā
 que de sacris libris excerptē possi
 bile est. Et si alicubi raro sine
 articulo notatur spūs scīs. scē
 dū ē cū additamēto eū notari
 significāte magnificatiā eius.
 Siquidē dicitur aliquoties et
 sine articulo. cum nō ipse p se
 sed picipatio eius ostenditur.
 ut puta spūs helic. et spiritu ā
 bulate et quēcūq; his similia
 sūt. Qm̄ igitur et ex his que
 mēorauī et ex multis alijs nō
 esse creaturā spītū scītū demō
 stratū est. nūq̄ cōditōibz dnu
 meratus sed senp cū patre et
 filio positus. Nūc videamus
 quā cū utroq; habeat idifferen
 tiā. In fine eplē secūde quā ad
 chorīthios scribit paul⁹ ait.
 Gratia dñi nrī ihu x̄ et chari
 tas dei et cōicatio scī spūs sit
 cū omibz vobis. Ostendit quippe
 ex presenti sermone vna trinita
 tis assumptio. cū is qui grātiā
 xpī accepit habeat eam tā per
 admīstrationē pīs q̄ per lar
 gitionē spūs scī. Datur enī a
 deo patre et dñō ihu xpō iuxta
 illud. Gratia vobiscū et pax a
 deo patre et dñō ihu xpō. Nō

aliā dante grātiā a deo patre et
 aliā a saluatore. Siquidē et a
 patre et a dñō ihu xpō eā da
 ri scribit spītus scītus cōicati
 onē cōpletā. Nā et ipse spūs
 dictus ē grātia scdm̄ illud.
 Et spītū grātie iurā faci
 ens in quo scīficatus ē. In za
 charia q̄ repmittit deus effu
 surū se id est abūdātissimē tri
 buturū hierusalē spītū grā
 tie et miserationis. Cū enī q̄
 spītus scī accepit grātiā. habe
 bit eā datam a deo p̄re et ihu
 xpō dñō nrō. Vna igit grātia
 pīs et filij et scī spītus opa
 tione cōpleta trinitas vnus
 sbstantię demonstrabit. In alio
 q̄ loco. charitas m̄q̄t dei cū
 omnibz vobis. que a trinitate
 et tribuit et format. Aut q̄
 pe saluator. Qui audit mā
 data mea et seruat ea hic ē
 qui diligit me. Qui atē dili
 git me diligit a p̄re meo et
 ego diligā illū. Neq; ei alia
 dilectio saluatoris ē sup̄ his
 que amant et alia dilectio
 pīs. Deus enī diligit i salute
 quia sic dilex̄ deus mūdū
 ut filiū suū vnigenitū daret
 ut oīs qui credit in eū non
 pereat sed habeat vitā etnā.
 Similit̄ et filius q̄ vitā est
 et vitā tribuet et salutē dili
 git eos quos vult fieri meli

ores. **U**nde amare se dicit eū
qui amat a patre. Et de eodem
ponit in propheta. Et ipse saluabit
eos quia diligit illos. Hanc dilectionem
fructus est spiritus sancti apostolis contes-
tatur. sicut et gaudium et pacem
que a patre ministrant et filio di-
cens. fructus autem spiritus charitas
gaudium et pax. que charitas ef-
fusa est in cordibus credentium per spi-
ritum sanctum. Charitas quippe dei aut
effusa est in cordibus uirum in spiritu
sancto. Quis quippe qui cohabit spiritui
sancto per participationem eius iux-
ta illud. et cohabitatio sancti spiritus cum
omnibus uobis. et in alio loco. si qua
cohabitatio spiritus. cum habuit sapien-
tiam dei et sermonem et in omnibus ue-
ritatem. habebit quoque consortium sancti-
tatis in patre et filio et spiritu sancto.
Fidelis enim deus per quem uocati
estis in cohabitatione filii eius. Scri-
bit et iohannes de patre. Si in
lumine ambulamus sicut ipse est
in lumine conuersionem habemus cum il-
lo. Et adhuc. Cohabitatio autem nostra
cum patre et cum filio eius ihesu christo.
Igitur quicquid cohabit spiritui sancto.
statim cohabit et patri et filio. et
qui charitatem habet patris. habet
eam a filio contributam per spiritum sanctum.
Et qui princeps est gratie ihesu
christi eandem gratiam habet datam
a patre per spiritum sanctum. In omnibus
apparet eandem operationem esse
patris et filii et spiritus sancti. Quorum

autem una est operatio. una est et
substantia. Quia que eiusdem substantie
omnino sunt easdem habent opera-
tiones. et que alterius substantie
et eorumque dissidentia. diuersas
Nec uero ex his tantum quod premi-
simus unitatis unitas edocetur.
sed ex inuicibilibus alijs. de quibus
rursus secundum suum ordinem pauca
ponemus. Argues petrus ana-
niam in eo quod in ueditione agri-
cuius se totum pretium obtulisset di-
cebat fraude fecisset ex medio.
sancti spiritus unitatem ad deum non
secundum numerum sed iuxta substan-
tiam prophetauit dicens. Anania qui
re contempsit sathanas cor tuum
ut metueris spiritui sancto. et absto-
deres de pretio agri. nonne ma-
nes tibi manebat. **U**ere posui
isti in corde tuo rem istam. Non homi-
bus metitus es sed deo. Si enim
quod domino metitur. metitur spiritui sancto.
et quod spiritui sancto metitur. metitur deo
nulli dubium est consortium spiritus
esse cum deo. Et quod scitis subsis-
tit in deo. eodem modo et deitas in-
telligitur in spiritu sancto. Iste autem
spiritus sanctus quem diximus eiusdem
nature esse cum patre. etiam a filio
diuinitate non differt. saluatorem
dicente discipulus. Cum in synago-
ga et principatus et principes in-
duxerit uos. nolite solliciti esse
quid aut quod respondeatis. Spiritus enim
sanctus docebit uos in ipsa hora

quid debeat dicere. **P**onite igitur in
cordibus vestris non premeditari ad
respondendum. **E**go enim dabo vobis os et
sapientiam cui non possit respondere et
contradici. **E**t in his quippe dico
non debere eos esse sollicitos quid
respondeant contradicentibus. quia
in eadem hora edocuerunt spiritu sancto
quid responderent statim intulit que
sit causa fiducia. **P**onite dicentes
in cordibus vestris non premeditari
ad respondendum. **E**go enim dabo vobis
sapientiam cui non poterunt resistere
aut contradici. **E**x quibus ostendit
sapientiam que discipulis datur a fi-
lio spiritus sancti esse sapientiam. et
doctrinam spiritus sancti domini esse doc-
trinam. unamque naturam et volunta-
tem consortium spiritus esse cum filio.
Et quia superius demonstratum est
spiritum esse per naturam unigenito
deo et deo patri. filius vero et pater
unum sunt iuxta illud. ego et pater
unum sumus non diuisa sed in-
separabilis secundum naturam ostensa
est trinitas. **I**n alio quoque euangelio
dicit. **N**on enim vos estis qui loqui-
mini. sed spiritus patris qui loquitur
in vobis. **S**i ergo spiritus patris in
apostolis loquitur docet eos que de-
beant respondere. et que docetur ab
spiritu sapientia est quam non possu-
mus aliam preter filium intelligere. liqui-
do apparet eiusdem nature spiritum
esse cum filio et cum patre cum est spiritus.
Porro pater et filius unum sunt. **I**gi-

tur trinitas substantie unitate so-
ciatur. **P**er aliud quoque scripturarum
exemplum trinitatis una et natu-
ra et virtus ostenditur. **F**ilius et
manus et brachium et dextera pa-
tris dicitur sicut crebro docuimus
ex his vocabulis unam naturam in
differentiam demonstrari. **S**piritus
etiam sanctus digitus dei secundum con-
iunctionem nature patris et filii
nominatur. **S**iquidem in uno de
euangelis aduersus eos qui signis
domini detrahebant dicentes. **I**dem
beelzebub princeps demoniorum eijcit
demonia. scilicet saluator ait.
Si ego in beelzebub eijcio demo-
nia. filii vestri in quo eijciunt
demonia. **S**i autem ego in digito
dei eijcio demonia: ergo superuenit
in vos regnum dei. **H**uc eundem
locum alius euangelista describens
loquente intulit filium. **S**i autem
ego in spiritu dei eijcio demonia.
Ex quibus ostendit digitum dei esse
spiritum sanctum. **S**i ergo conuictus est
digitus manus. et manus ei cui
ius manus est. et digitus sine
dubio ad eius substantiam refertur
cum est digitus. **V**erum caue-
ne ad humilia directi et obliui
sermonis de quo nunc disputat
depigas in animo tuo corporalium
artuum diuinitates. et magnas
tibi magnitudines et inequalita-
tes et cetera corporum maiora vel
minora membra aspinge dicens.

Digitū a manu et manū ab eo
cui est manū multo inēquitatibz
discrepare. quia de incorp'alibus
nūc scriptura loquit' unitatē tm
volens nō etiā mēsurā substantie
demonstrāe. Sicut ei manū non
diuidit' a corpe p quā cūcta p
ficiat et opatur et in eo cui est
manus. sic et digitus nō sepat'
a manu cui ē digitus. Reiecta
qz inēquitates et mēsuras de deo
cogitas. et itelliges p digitū et
manū et totius corpis unitatē
quo digito lex i tabulis lapideis
scripta est. sed p aliā scripturā fidei
nrē pbationē mōstrāi pfacile ē.
Solus sapiēs dictus ē deus. nō
ab alio accipies sapiētia. neqz p
cuiusdā alterius sapiētie pti
pationē sapiēs nūcupat'. Siqz
de multi sapiētes dicūt. nō ex
sua natura s; ex cōione sapiētie.
Deus vō nō alterius pti
pationē sapiētie neqz aliūde sapiēs
effectus. dictus ē sapiēs solus et
generās sapiētia et alios facit
sapiētes que sapiētia dñi nrī
est ihu xpi dei vti et dei sapiā
Spūs qz factus dicit' sapiā. Siqz
dem i veteribz libris refert' re
pletū esse ihū naue a dño sa
piētie spitu. S; sapiētes facies
et generās sapiētia solus ē sa
piēs extra oēs qz p nūcupatioz
eius sapiētes dicūtur. Multitu
do quippe sapiētū salus mūdi

et qz semetipsos cognoscūt hi sūt
sapiētes. Et cursū. Cū fueris cū
sapiētibz sapiēs eris. Sic et spūs
fact' nō accipies aliūde sapiētia
dictus ē spūs sapiētie. **H**oc enī
ipsū qd subsistit spūs sapientie
est. et natura eius nihil ē aliud
nisi spūs veritatis et spūs dei.
de quibz iā abūdant' i sectarū
volumine disputauim'. Vnde
ne eadē supflue replicem' con
tenti sum' disputatione preteri
ta. **N**ā igit sapiētie spūs et
veritatis inseparabil' cū filio est
ipse qz sapiētia sbsistit et veritas.
Si enī capax esset sapiētie et ve
ritatis in id aliquādo descēderet
vt desinēt habē qd aliūde susce
perat id ē sapiētia et veritate.
Et filius sapiētia et veritas ipē
subsistens nō sepat'ur a patre
qui solus sapiēs et verus spū
rarū vocabus p'dicat'. **E**undem
circulū unitatis atqz sbsstantie
spūs scī scdm id qd sapiā est.
veritatis ē spūs videm' herere
cū filio. et cursū filiū a patris
nō discrepare sbsstantia. Cū autē
filius imago sit dei. et forma
sbsstantie eius. quicūqz ad hāc
imaginē vel formā imaginā
tur atqz formāt' adducūt' i
similitudinē dei. iuxta vires
tū humani pfectus istiusmodi
formā et imaginē consequētes.
Similit' et spūs scūs cū sit sig'

culū dei. hi qui formā et ima-
ginē capiunt signati p eū et in
eo ducuntur ad signaculū xpī
sapientie et sciētie. et insup fide
pleni diuisiones opationū. idē
ipse spīus q opatur oīa i oībz
Operāte ergo pīe mltiplicem
charismatū pleitudinē mlti-
plicat eā filius sbsistente per
spīu scm. Alij enī p spm dat
sermo sapientie. alij sermo sciētie
scdm eūdē spīu. alij fides i eodē
spīu. et cetera que ab aplō enu-
meata sūt dona. Quibz addit.
Hec autē oīa opatur vn⁹ atqz
idē spīus diuident vnicuiqz si-
cut vult. Vnde discretēs opatri-
tē et vt ita dicā distributricē
naturā sps scī. nō obducemur
ab his qui dicūt opationē et
nō sbsistētiā dei esse spīu scī.
Et ex alijs q pluribz locis sub-
sistēs spūs natura demonstrat.
vt in illo qd apli scribūt. Visū
est enī spīui scō et nob. Quā h⁹
qd dicit. visū ē. nō opationem
significat sed naturā. maxime
cū et de dno similit qdā repe-
riatur. vt dno visū ē ita fac-
tū est. Deniqz et sermones eius
sepius lectitātur. vt i illo. ieu-
natibz eis et mīstratibz. id est
discipulis xpī. dixit spūs scīus.
Sepate mihi barnabā et paulū
in opus ad qd vocau eos. Que
vox diuinitatis et auctoritatis in

der. nō creatū sicut creatū sūna
demonstrat. Neqz enī spūs scīs
i aliud qdā opus vocauit
barnabū et paulū qd nō sit
pīs et filij. cū mīsteriū qd eis
cōmisit et tradidit sps pīs sit
mīsteriū. Ad galatas paulus
loquit. Qui enī opatus ē pe-
tro in aplatū circūcisionis.
opatus ē et mihi i gētes et bar-
nabē. Parit enī ad nationēs
spīus scī auctoritate directi sūt.
Xpō q opante i aplis. spīus
cōpletū ē mīsteriū. vt ipi apli
cōfiteant se in xpō loq et id qd
suis oculis viderūt et ministri
facti sūt sermōis idē xpī et dis-
pensatores mīsteriorū dei. Deni-
qz qī pīcipatū in sacerdotio pos-
sidentes et iniciatores fidei a
xpō sūt demonstrati dicēte. Qui-
tes ite et docete oēs gētes bap-
tizātes eos i noīe pīs et filij
et spūs scī. Et sicut paulus
scribit rectissime. vn⁹ ē dñs. vna
fides vniū baptisma. Quis nō
ex ipsa cogetur veritate suscipere
idifferētiā trinitatis. dū vna
fides in patre et filio et spū scō.
et lauacrū datur atqz firmet
i noīe pīs et filij et spūs scī.
Nō arbitror quēqz tam vtor
dem atqz isanū futurū vt p-
fectū baptisma putet qd datur
in noīe pīs et filij sine assup-
tione spūs scī. aut rurs⁹ i noīe

possit

patris et spiritus sancti filij vocabulo
premissis. aut certe in nomine filij
et spiritus sancti non proposito patris voca-
bulo. **L**icet enim quis existere fateatur
ut ita dicta cordis et penitus me-
tis alienae. quod ita baptizari con-
tetur ut unum de propriis nominibus
premittat videlicet contrarium christi
legislator. tamen sine perfectione bap-
tizavit imo penitus a patris li-
beratione non poterit quod a se existens
uerit baptizatus. **E**x hinc colligi-
tur quiaque indiuisa sit substantia
trinitatis et patre vere filij esse
patrem et filium vere patris esse filium
et spiritum sanctum vere patris et dei esse
spiritum et insuper sapientie et verita-
tis id est filij dei. **E**t salus ergo
credendum et dispensatio ecclesiastica dis-
cipline in trinitate perficitur. Nam
tamen saluator discipulos suos ad pre-
dicandum euangelium misit et ad
dogmata veritatis docenda patrem
in ecclesia constituisse dicat per apostolos
secundo prophetas tertio magistros.
super hac re apostoli congruenter sen-
tentia. **E**t sicut probati sumus a
deo ad credendum euangelium. sic
non loquimur ut hominibus placet sed
deo qui probauit corda nostra. hos
eosdem quos christus magistros esse pre-
cepit et pater probauit et spiritus sanctus
dispensatores et propositos in ecclesia
constituisse prohibetur. **S**iquidem cum
miletum paulus apostolus presbiteros
ex diuersis locis et plurimis

ecclesiarum congregasset. attendite
inquit vobis et vniuerso gre-
gi super quos spiritus sanctus posuit
vos episcopos ad regendam ecclesiam
domini quam acquisiuit per sanguinem
suum. **S**i enim quos christus ad eu-
gelizandum et baptizandas na-
tiones misit spiritus sanctus ecclesie pro-
posuit patris sententia destinatos
nulli dubium est vni patris et
filij et spiritus sancti operatione et
probatione et consequenter eandem
trinitatis esse substantiam. **N**ec
non et illud considerandum. quod in
corde et sensu habitare non potest
creatura nisi deus et sermo et
in spiritu sancto. **S**icut ad quosdam
loquitur pater. **I**nhabitabo in eis et
inambulabo. **E**t ad ipsos quidam
vocem dirigit. **T**u autem in sancto ha-
bitas laus israel. **A**ltius quippe in
altis habitat vniuersae creature
conditor. **H**abitat vobis et genitus
filius in mente pura et corde cre-
dentium. **P**er fidem quippe habitare
christum in interiori hominis in spiritu
aut apostolus ita scribens. **I**n spiritu
in interiori hominis habitare christus
per fidem in cordibus vestris
Ipsae quod de se loquitur. **V**iuunt in
me christus. **E**t iterum. **Q**uod in me
loquitur christus. **E**t saluator noster. ve-
niem ego et pater. **n**on habuit dubium
qui ad eum qui eius precepta ser-
uauit. et mansionem apud eum faci-
em? **P**orro sic sermo conuertitur
ipse

Si quis me diligit sermonem
meum seruabit et ego diligam illū
et ad illū veniem⁹ et mansionē
apud eū faciem⁹. In alio q̄ lo
co oīs natura rationaliū crea
turarū dñi dicit saluatoris.

Chris⁹ autē sup domū suā. cui⁹
dñi sum⁹ nos. Ita dñi xpī
tēplū est dei in quo spīitus eius
dem habitat dei. Scribēs quip
pe corinthiis paul⁹ ait. Nescitis
quia tēplū dei estis et spīitus di
habitat in vob. Si autē i domo
et tēplo quo saluator et pater
ihabitat ilico iuenit et sps scs
et ex hoc idiuūsa trinitatis sbsta
tia demonstrat. Et p⁹ multa ei⁹
de eplē. nescitis mat. q̄a corpa
vra tēplū spīitus scī sūt quē
habetis a deo. Cū ergo spūs scs
similit ut pat et filius mentē
et interiorē hominē ihabitare
deatur: nō dicā ineptū sed
impiū est eū dicere creaturā.
Disciplinas quippe vtutes di
co et artes et his cōtrarias per
turbationes et imperitias et
adiectas in aīabus habitare
possibile ē. nō tñ ut substanti
uas sūt accedentes. creatā ve
ro naturā in sensu habitare
ipossibile est. **R**ed si verū est. et
spīitus scs absq̄ vlla ābiguita
te subsistens anime est habitator
et cordis. nulli dubiū est quū
cū patre et filio credi debeat i

creatus. **E**t omnibz igit que p
cedēs sermo differuit incorrupti
bilis et sempiternus scdm naturā
patris et filij. et spīitus scs de
mōstrat. vniūsa de se ambigui
tate et suspitionē abstulit. ne
vnus de creatis sbstatijs estime
tur. is q̄ spūs dei sit et quē exire
de patre saluatoris i euāgelio
verba declarēt. Cū veniēt iquit
solator quē ego mittā vobis
spītū veritatis q̄ de patre pcedit
ipse testimoniū dabit de me. Con
solatore autē veniente spītū
scī dicit. ab opatione et nō
mē iponēs. quia nō solū sola
tur eos quos se dignos repperit.
et ab oī tristitia et p̄turbatiōe
reddat alienos. Verū mēdibile
quoddā gaudiū et hilaritatē
eis tribuit. in tantū ut possit
quis deo grās referēs q̄ tali hos
pice dign⁹ habeat dicē. Dedisti
leticiā in corde meo. Sempiter
na quippe leticia in eorū corde
versatur quorū spūs scs habi
tator est. Iste spītus solator a
filio mittit nō scdm angelorū
aut pphetarū et aplorū manus
terū. sed ut mitti deet a sapia
et virtute spītus dei. idiuūsam
habentē cū eadē sapiētia et ve
ritate naturā. Etenī filius nūc
sus a patre nō sepatur atq̄ dis
iūgitur ab eo manēs in illo et
habens illū in semetipso. qui

sic et spiritus veritatis sup̄ dco mō
missus a filio de patre egreditur
nō aliūde ad alia trāsmigrās.
Impossibile quippe hoc parit et
blasphemū est. Si enī de loco. i
ueniet et spiritus veritatis iuxta
naturā corpore? certo spacio airū
scriptus aliūde deserēs locū et i
aliū migrās. **S**z quō pat̄ non
consistit in loco ultra omnē cor
porū naturā. ita et spiritus veri
tatis neq̄q̄ locorū sine claudit
cū sit incorporealis et ut verius
dicā exallēs vniūsa rationaliū
naturā. Quia ergo ipossibile ē
et impiū est ista que dixim⁹ in
corporeis credē. exire de patre spi
ritū sc̄m sic intelligedū ut se sal
uator de deo exisse testat̄ dicens.
Ego de deo exiui et veni. **E**t sic
loca et cōmotationes locorū ab i
corporeis sepam⁹. sic et pbationes
intus dico ac foris ab intellectu
liū natura discernim⁹. quia iste
corporū sūt recipiētiū tactū et
habentiū vastitates. Ineffabili
itaq̄ et sola fide noto sermōe cre
dendū est saluatore dictū esse ex
isse a deo. et spiritū veritatis a patre
egredi. loquēte saluatore et pul
chre qui de patre iquit egredit̄.
Cū enī possz dicē de deo siue de
dnō siue de oīpotente. nihil ho
rū tetigit sz ait de patre. non
q̄ pr̄ a deo op̄nte sit ali⁹ q̄ h̄ sc̄l⁹
ē etiā cognasse sz s̄m p̄petatē pr̄is
et intellectu

patris egredi ab eo dicit spiritus
veritatis. **L**icet enī ex deo fixē
dicat se exisse saluator p̄petatē
tr̄ et ut ita dicā familiāita
tē de qua iā sepe tractauim⁹
ex vocabulo magis sibi patris
assumit dicēs. **E**go in patre
et pater in me. **E**t alibi. **E**t ego
et pat̄ vnū sum⁹. **E**t multa
his similia que i euāgelio ob
seruās lector inueniet. **I**ste er
go spiritus sc̄tus q̄ de patre e
greditur. testificabit̄ inq̄ dn̄s
de me testōniū. simile ferēs
ei patris testōniū de quo ait
Testōniū dicit de me q̄ me mi
sit pat̄. **M**ittēte autē filio spi
ritū veritatis quē cōsolatore vo
cauit simul mittit et pater.
Nec enī pat̄ filio mittente
nō mittit: cū eadē volūtate
pr̄is et filij spūs venit. et sal
uatore q̄ p̄phetā loquēte sic
manifestū esse potest ei qui cōm
plegit locū. **E**t dn̄s misit me
spūs eius. **S**iquidē nō solū fi
liū sz et sp̄m mittit. **S**z et ap̄ls
loquit̄. **Q**ue nūc ānūciata sūt
vobis p̄ eos q̄ euāgelizauerūt
vob. spiritu sc̄o missō de celis.
Et i sapiā que scribit̄ ponatur
ab his q̄ diuina charismata cō
secuti sūt vor̄ ḡtes deo p̄ferens
destinat̄. **Q**ue autē i celis sūt
quis inuestigauit? volūtatem
autē tuā quis cognouit. nisi

cui tu dedisti sapiētiam et spīitū
factū misisti de excelsis et sic
correpte sūt semite eorū qui sup
terrā erant et placita tibi edoc
ti sūt hoīes. Et in pñti siquidē
lectione nō sola sapiā dei id ē
unigenitus filiū eius datur a
patre sed et spīitus factus mittit
In ipō q̄ dari p̄dicat a patre
et mitti spūs scūs saluatore di
cēte. Et ego rogabo patrē meū
et aliū paradytū dabit vobis
ut sit vobiscū in etñū spīitū
veritatis. Et iterū. **P**adytū au
tē spūs scūs quē mittet pater
i noīe meo ille vos docebit oīa
Nā et in his sermōibz aliū
paradytū dare dicit pat. aliū
autē nō ab eo q̄ a filio mitti
tur scdm illud. cū autē venit
paradytus quē mittā spīitū
veritatis. quē aliū paradytū
nomīauit nō iuxta nature
differentiā. sed iuxta opatiōis
diuersitātē. Cū enī saluator
mediatoris et legati psonā ha
beat ex qua pōtifer deprecetur
p petis nrīs saluās in sēpter
nū eos qui p ipsū accesserint
ad deū. qua sēp uiuēs impel
let p eis patrē: spīitus factus
scdm significantiā padytus
ab eo q̄ cōsolatur in tristitia
positos nūcupatus ē. Verum
noli ex filij et spūs scī opatio
ne diuersa varias estimāe na

turas. **S**iquidē in alio loco repe
ritur paradytus spīitus legati
ad patrē psona fungi. ut i illo.
Qd enī orem? iuxta illud qd op
tet nestum? si ipē spūs impellat
gemitibz ienarrabilibz. qui au
tē scrutatur corda scit qd desi
deret spūs. qm scdm deū postu
lat p factis. **S**aluator q̄ cōso
lationē a qua spūs scūs nūcu
patus est padytus. opatur in
cordibz eorū qui ea idigēt. **S**ep
tū est enī. Et humiles ppli sū
cōsolatus ē. **U**nde et is q̄ hoc
beneficiū fuerat cōsecutus cū
predicās loquebar. **D**ñe scdm
multitudinē dolorū meorū
in corde meo cōsolatiōēs tue le
tificauerūt cor meū. sive dilex
erūt animā meā. **U**trōq̄ enī
modo scriptū esse i diuersis ex
emplaribz iuenit. **E**t ipse
pater deus oīs cōsolatiōis dicit.
cōsolans eos q̄ in tribulatiōe
sūt. ut ex ipsis angustijs per
patientia salutē pīmū dehinc
coronā glē consequāt. **S**pirit
igitur cōsolator et factus i spō
veritatis datur a patre ut sēp
cū xpi discipulis cōmoret. cū
quibz et ipse saluator ē dicens.
Ecce ego vobiscū sū vsq̄ ad cō
sumationē seculi. **C**ū autē sēp
aplis et spīitus scūs assit i fili
sequit ut et pat cū ipsis sit. qā
qui recipit filiū. recipit i patrē

Et mansionē filius cū patre facit
apud eos qui digni aduentus
eius extiterit. **S** et ubi spiritus
factus fuerit. statim inuenitur et
filius. Siquidē cū in prophetis
factus spūs sit faciens eos futu-
ra precinē et alia quę prophetarū
opationes sūt sermo dei dicitur
ad eos factus. ut ad id qđ ad cō-
suetudinē prophetarū est. **H**ec dicit
dn̄s. etiā illud addat. sermo q̄
factus ē ad quā suē ad reli-
quos. **N**ō autē prophetę spiritū
factū habuerūt deo manifeste
loquēte agnoscim? **Q**uestiō q̄
ego mādā in spiritu meo ser-
uis meis prophetis. **E**t saluator
in euāgelijis significat iustos
viros et eos q̄ ante aduentū suū
pplō futura ceterat spūs sc̄i
aspiratione cōpletos. **I**ntrogas
quippe phariseos qđ eis de xpō
videretur. et audiens qđ filius
esset dauid loquit. **D**ixit dn̄s
dn̄o meo sede a dextris meis.
Si ergo dauid ī spiritu sc̄o vocat
illū dn̄m. quō filius eius est.
Et petrus ad cōsortes fidei loq̄t.
Optebat implei scripturā quā
p̄dixit spūs sc̄us p̄ os dauid
de iuda et cetera. **E**t in eodē lib̄
Qui p̄ spiritū māt sc̄i in ore
dauid pueri tui locutus es. q̄re
fremuerūt gentes et ppli medi-
tati sūt mania. **E**saia q̄ cū
sermone dei ad prophetādū fue-

rat impulsus spiritus facti ip̄erio
prophetasse phibetur. ut in fine
eorūde actū scribit. **B**ene spi-
tus factus locutus ē p̄ esaiam
prophetā dices ad p̄es v̄ros dices
Vade ad pplm istū et dic. **A**ure
audietis et reliq̄. **H**ac igit̄ p̄he-
tia quā aplō paul⁹ affirmat
spiritu sc̄o p̄nūciatā ip̄e liber
prophetę a dn̄o dictā esse cōmeo-
rat. **E**t audiuit māt esaias
vocē dn̄i dicentē. **Q**uē mittā?
et quis ibit ad pplm istū. **E**t
dixit ecce ego mitte me. **V**ade
et dic pplō huic. **A**ure audietis
Et post alia ip̄e dn̄s ait. et cō-
uertamur et sanabo eos. **E**t sta-
ti prophetā. **Q**uo vsq̄ dn̄s. **C**ū
enī dn̄s ad prophetā dixiss̄ ut in
quę ī prophetia a dn̄o dicta sūt
a spiritu sc̄o cōmeorata paul⁹
affirmat. **E**x quo liquido osten-
dit̄ ut sepe iā dixim⁹ una et
volūtas et natūa esse dn̄i et
spiritus facti. et ī nūcupatiōe
spūs etiā dn̄i nomē intelligi
Quō enī ad corinthios vocabu-
lū dei sup̄ patre positū. et dn̄i
sup̄ filio neq̄ patri aufert do-
minationē neq̄ filio deitatem.
siquidē eadē ratione q̄ pater
et dn̄s nūcupat. si autē dn̄s
cōsequēt et deus. ut paulo atē
iā dixim⁹ cū vocē apli petri
ad ananiā q̄pe cū iā sb̄m̄re
rat. ponēmus. quia et deitas

supmtelligat in spū sō. Verū
qm̄ inde questionis ordo deduct⁹
est. cū autē veniit p̄dyltus
spūs s̄cūs quē mittet pat̄ in
noīe meo ille vos docebit oīa.
Ergo nūc ex ipso sermōe queram⁹
si quid in eo inueniat⁹ cū his cōsen
tire sp̄itui sō quē dicta sūt & p̄e
In suo muti noīe saluator affir
mat. cū p̄prie nomē saluatoris
sit filius. siquidē naturę cōsortio
met ut ita dicā p̄prietatē p̄sonarū
ex ista voce signatur. In qua ap
pellatione filij missus a patre
sp̄itus s̄cūs nō seruus nō alie
nus nō disūctus. itelligit a filio.
Et quō filius in patris appella
tione venit dicens. ego veni in
noīe patris mei. filij quippe tā
tūmodō ē in noīe p̄is venire.
salua p̄prietate filij ad patrem.
et patris ad filiū: sic ecōtrario
null⁹ alius venit in noīe patris.
sed verbi gr̄ia in deo & dei et oī
potētis. qđ māifestius aiaduē
tet p̄phetas relegend⁹ aīo. **Nā** et
moyses magn⁹ dei mīster et fa
mulus. in noīe eius qui est. et in
noīe dei abrahā & isaar & iacob
venit. deo ad eū loquēte. Sic di
ces filijs isrl. qđ est misit me ad
vos. **Seruoꝝ** quippe iustozum
quales erāt de quibz dixit. mādabo in sp̄itu meo serui mei
p̄phetis in noīe meo. facta ē mis
sio. **Et** quia dignos se exhibuēnt

deo in noīe dei venisse referūt
rursus p̄ficiētes in maius et
sub vni⁹ dei imperio cōsistētes
in oīpotētis dei nūcupatiōe ve
nerūt. **Quia** vero filij isrl in
egypto amozātes didicerūt eos
qui nō sūt quasi deos colē et
mūdi partes diuīo honore vene
rari. cōsequēs fuit ut moyses s̄c
eius qui est ad eos vocabulo
mittētur. et a falsis eos liberās
dij⁹ ad verā traducēt natūita
tē et ad dñm patrē abrahā
et isaar et iacob. **Quō** ergo ser
ui qđ in noīe dñi veniūt p̄ hō
ipsū qđ subiecti sūt et seruūt in
dicāt dñz p̄prietatē eius ferētes
serui quippe sūt dñi. sic et filius
qui venit in noīe patris p̄prietā
tem p̄is portat et nomē. et p̄
hec vnigenit⁹ dei filius appbat.
Quia ergo et sp̄itus s̄cūs in no
mīe filij a patre mittit habēs
filij p̄prietatē. ostendit qua vni
tate sit iūctus ad filiū. **Onde** &
filij dictus est sp̄itus. p̄ adopti
onē suā filios faciēs eos qui
se recipē voluissent. **Quia** ei
inquit estis filij dei misit pat̄
sp̄itū filij sui in corda v̄a cla
māte. abba pat̄. **Iste** autē spūs
s̄cūs qui venit in nomīe filij
missus a patre docebit oīa eos
qui in fide xp̄i p̄fecti sūt. **Dia**
autē illa quē sp̄itualia sūt et i
tellectualia. et ut breuit⁹ vniū

sa cōcludā veritatis et sapientie
sacmēta. docebit vos nō quasi
doctor et mgt̃ discipline quā ali
unde est consecutus. si quidē hoc
eorū est si qui sapiētia et artes
aliquas studio industriaq; didi
cere. sed quasi ipse ars atq; doct̃
na et sapiētia veritatisq; spiritus
inuisibili mētē insinuat scientiā
diuinorū. **Nā** et pater sic docet
discipulos suos dicēte illo q̃ ab
eo doctus fuerat. deus docuisti
me sapiētia. et audact̃ alio con
clamāte. docuisti me deus a
iuuētute mea. atq; ita omnes
fuit edocti. **Dei** filius q̃ veritas
et sapiētia dei sic docet p̃ticipes
suos ut disciplinā nō arte sed
natura doceat. **Vnde** et eū do
cetur solū ingrtm vocatē discipli
nas easdē dicit disciplinas q̃
dātur a p̃e et filio in corda cre
dentū spūs scūs mīstrat̃ his
q̃ aīales esse desierit. **Animalis**
quippe hō nō p̃cipit ea que sūt
spītus arbitras esse stulticiā q̃
dicūtur. **Qui** ṽo a p̃turbatioi
bus purgauit mētē suā. facti
spītus disciplinis id ē sermōib;
sapiētie sciētieq; p̃plebūt̃ i tan
tū vt is q̃ eas suscepit dicat. nō
his autē reuelauit d̃s p̃ spītū
scm̃. **Deus** autē his q̃ p̃ ita p̃pa
rauerit spītū sapiētie reuelati
onisq; largitur ad cognoscendū
semetipsū. q̃ accipientes spītū

sapiētie nō aliū ab spītū sc̃to
efficiūtur sapiētes. intelligūt
dñm et eodē illū spū reuelātē
cognoscūt. ita vt is q̃ fuit spītū
reuelationis et sapiētie p̃secut̃
sufficiens sit veritatis dogmatū
p̃dicare nō huāna sed di ar
te s̃brius. sicut et vnū ex his
aplm̃ possum̃ audire dicentē.
Et sermo me⁹ et p̃dicatio mea
nō i p̃suabilib; huāne sapiē
verbis. sed in ostensione spītus
et veritatis dei. **Equale** vero spī
tū ṽtutē nō possum̃ aliam
p̃et̃ xpm̃ dñm int̃pretari. **Ac**
cipietis enī ṽtutē spītus sc̃ti
venientē sup̃ vos. ad aplos di
citur. **Et ad mariā** archāgelus
spītus inquit sc̃us veniet sup̃
te. et virtus altissimi obūbra
bit tibi. **Creatrix** igit̃ ṽtus alas
sm̃ spū sc̃o sup̃ueniet̃ i vir
ginē mariā christi corpus est
fab̃cata. quo ille vsus tēplo. si
ne viri natus ē senīe. **Ex** q̃b;
ostendit̃ spm̃ scm̃ esse creatore
vt iā in dogmatū volumine bre
uit̃ ostendim⁹. vt in psalmo ad
dñm dicit̃. **Auferes** ab eis spī
tū tuū et deficient. et in terram
suā reuertent̃. **Emitte** spītū
tuū et creabūtur. et inouabis
faciē terre. **Nec mirū** si dñm
tantū corpus spūs sc̃us cōditor
sit cū patre filioq; s̃onatus ea
dē re et oīa que pat̃ creauit et

filius. **E**mitte enī ait spm tuū
 et creabūtur. Porro iā frequēt
 eiusdē opationis ēē spītū tuū
 est pater et filius. et in eadem
 opatione vna esse sōstatiā. et
 reciprocē corū quē
 opationē q̄ esse diuersā. **U**t autē
 et aliud testimoniū qd̄ nos possit
 in fide spītus sc̄i adiuuāe pona
 mus. in euāgelio ita sermo cō
 teritur. **A**dhuc mltā habeo vob̄
 dicē. sed nō potestis ea portare
 modō. cū autē veniēt ille spūs
 veritatis diriget vob̄ in omnē vī
 tatē. **N**eq̄ ei loquet̄ a semetip
 sō. sed quēcūq̄ audierit loquet̄.
 et quē vērura sūt ānūciabit
 vob̄. **I**lle me clarificabit. q̄a
 de meo accipiet et ānūciabit
 vob̄. **D**icā quē habet pat̄ mei
 sūt. p̄pterea dixi vob̄. quia de
 meo accipiet et ānūciab̄ vob̄.
Ex his enī docem̄ q̄ cū multa
 docuisset discipulos suos ihesus
 dixit. **A**dhuc habeo plurima
 dicē vob̄ nō ad novos q̄slibz
 et penitus ignaros dei sapiā
 dirigūt sed ad eos qui audito
 res eius. nēdū fuerāt oīa cō
 scuti. **Q**uēcūq̄ enī sūfferre
 poterāt tradens eis in futurū
 temp̄ reliqua distulit quē si
 ne disciplinā spītus sc̄i scīre
 nō poterāt. quia ante aduētū
 dñice passionis nō erat dat̄
 spītus sc̄us euāgelista dicere.

nō enī erat spītus cuiq̄ dat̄ q̄a
 ihus nēdū erat honorificat̄ glo
 rificari dicens ihm mortē gusta
 re p̄ cūctis. **I**taq̄ p̄ resurrexīte
 apparet discipulis suis et īsufflāb
 in faciē corū. accipite iquit spm
 sc̄m. et rursum accipietis vīutem
 spītus sc̄i venietis super vob̄.
Quo veniente in corda credētū
 impletur sermo sapiētie et scietie.
 et sic spītuales effecti suscipiūt
 spūs sc̄i disciplinā quē possit
 eos ad omnē deducē veritatem.
Nēdū ergo mīstāte hora ī qua
 optebāt vob̄ ēē. adhuc mltā habeo
 vob̄ dicē. cōsequēt addidit. s̄ non
 potestis ea sūfferre modō. **A**dhuc
 enī typo legis et vmbre et ima
 ginibz seruētēs nō poterāt veri
 tatē tuā vmbreā lex portabat
 īspirare. vnde neq̄ spītualia sus
 tine. **C**ū autē aduenerit ille h̄
 est p̄adytus spītus veritatis
 diriget vob̄ in omnē veritatē.
 sua doctrina et īstitutione vob̄
 trāsserēs a morte littere ad spi
 ritū viuificantē. in quo solo
 oīs sc̄pture veritas posita est.
Ipse ergo spūs veritatis īgredi
 ens purā et simplici mētē sig
 nabit in vob̄ scientiā veritatis
 et semp noua veteribz adiūges
 diriget vob̄ in omnē veritatē.
Ad deū q̄ patre quidā allegās
 preces loquitur. **D**irige me in
 veritate tua. id ē in vīgeito

tuo, propria voce testante ego sum
veritas. quam perfectione tribuit
deus mittens spiritum veritatis qui
credentes in totam dirigat veri-
tatem qui a patre mittatur et
sit paracletus. Saluator ait.
Non enim loquitur a semetipso
id est non sine me et sine meo
et patris arbitrio quia inseparabilis
a mea et patris est voluntate.
Hoc enim ipsum quod subsistit et lo-
quitur ego veritas loquor. id est
inspiro quem loquitur. Si quidem
spiritus veritatis est. Dicere
autem et loqui in trinitatem
secundum consuetudinem nostram
qua ad nos iuxta sermonem
mur et loquimur accipiedum
sed iuxta formam incorpali
naturarum et maxime trinita-
tis quem voluntate misit in
corda credentium et eorum qui
audire eam digni sunt hoc est
dicere et loqui. Nos quippe
homines quando de aliqua re
ad alterum loquimur. primum quod
volumus mente concipimus absque
sermone. in alterius sensum
transfere lingue organa como-
uemus et quasi quoddam plectrum
cordis dentium collidentes vo-
calem sonum emittimus. Quo
modo igitur nos lingua quam
palato dentibusque collidimus
et ictu aerem in diversam elo-
quia temperamus ut nobis no-

ta concernamus in aliis. Ita et
auditorum necessitas est patulas ha-
bere aures et nullo vicio cor-
ruptas in ea que dicuntur erige-
re ut possit ita scire que dicuntur
quomodo novit ille qui loquitur.
Porro deus simplex et incompo-
sita specialisque natura neque
aures neque organa quibus vox
emittitur habet sed solitaria
incomprehensibilisque substantia nul-
lis membris partibusque composita
quem quidem et de filio et de spiritu
sancto similiter accipienda. Si qua-
do ergo legimus in scripturis dixit
dominus domino meo. et alibi dixit
deus fiat lux et si qua his si-
milis digne deo accipere debemus.
Neque enim ignorante filio qui sa-
pietia et veritas est pater sua
nunciat voluntatem. Cum omne
quod loquitur sapiens verumque sub-
sistens in sapientia habeat et ut
substantia. loqui ergo pater
et audire filium. vel contrario
filio loquente audire patrem e-
iusdem nature in patre et filio
consensus. Huius significatio est
spiritus. qui est spiritus veritatis
spiritusque sapientie non potest fi-
lio loquente audire quem nescit
cum hoc ipsum sit quod profertur a filio.
Denique ne quis illum a patris
et filii societate discernat. scien-
tium est. non enim a semetipso lo-
quitur. sed sicut audiet loquitur.

In simile etiā de seipso saluator
 ait. Sicut audio iudico. Et alibi
 Nō potest filius facē q̄cūq̄ nisi
 viderit patre faciente. Sic enī
 vnus ē patre filius nō iuxta
 sabellij viciū patre et filiū con
 fidentis sed iuxta idistinctionē
 essentie siue substantie nō potest
 q̄cūq̄ absq̄ patre facē. quia
 separatorū diuersa sūt opera
 sed videns opantē patre et ipse
 opatur nō in secūdo gradu et
 post illū operans. Alia quippe
 patris alia filij opa esse incipe
 rent si nō equaliter fieret.
 Scriptū est autē. Quē enī ille
 facit haut dubiū qm̄ pater.
 hec eadem filius facit similiter.
 Qd̄ si operante patre et filio nō
 iuxta ordinē p̄mi et sc̄di. sed
 iuxta idem temp̄ operandi ea
 dem et isimili subsistat vniūsa
 que sūt et filius nō a semetip
 so quid facē. quia a patre nō
 p̄t separari. sic et sp̄itus s̄ct̄
 nequaq̄ sepat̄ a filio p̄pter
 voluntatis natureq̄ consortiū.
 nō a semetipso credit loqui. s̄
 iuxta verbū et veritatē loquit̄
 vniūsa que loquitur. Hanc
 opinione sequētia dñi verba
 confirmāt dicentis. Ille me
 clarificabit id est p̄cl̄ytus. q̄a
 de meo accipiet. Rursū hic
 accipere vt diuine nature cō
 ueniat accipiendū. Quomō

etiā filius dans nō priuatur
 his que tribuit. neq̄ cū dāno
 suo impartit alijs. sic et sp̄us
 nō accipit qd̄ ante nō habuit.
 Si enī prius qd̄ nō habebat
 accepit trās lato in illū munē
 vacuus largitor effectus est.
 cessans habere qd̄ tribuit. Quo
 modo igitur sup̄ de naturis
 incorp̄alibus disputātes in
 tellerim? sic et nūc sp̄itū
 sanctū a filio accipē id qd̄ sue
 nature fuerat cognoscendū ē.
 et nō dantē et accipientē sed
 vnā significare substantiam.
 Siquidē et filius eadē a patre
 accipē dicitur que ipse subsis
 tit. Neq̄ enī quid aliud est fi
 lius exceptis his que ei dant̄
 a patre. Neq̄ etiā alia ē sp̄us
 sancti substantia p̄ter id qd̄ ei
 datur a filio. p̄pterea autem
 ista dicitur vt eandē in t̄ni
 tate credam⁹ esse naturā. Quā
 enī omnis humana vox nihil
 potest aliud dicere q̄ corpora. et
 trinitas de qua nūc nobis ser
 mo est omnes materiales sub
 stantias superat. idcirco nullū
 verbū p̄t ei p̄prie adaptari et
 eius significare substantiā. sed
 omne qd̄ loquim⁹ κατὰ χρ̄νον
 καὶ id est abusive et de incor
 poreis cūctis et maxime de
 trinitate loquim⁹. Glorificat
 itaq̄ filiū sp̄itus s̄ctus ostē

dens illū et in ap̄tū p̄ferens.
his qui nūldo corde cū intelli
gere et videre sint digni et scire
splendorem substantie et una
genē filij uisibilis. **A**urū ima
go ipsa ostendens se puris me
tibz glorificat patrē. m̄sinuās
enī nescientibz. **Q**ui enī ait me
videt. uidet et patrē meū. **P**ater
q̄ reuelans filiū his qui ad
calcē scientie puenire merue
rūt glorificat unigenitū suū
ostendens eius magnificentiā
atq; v̄tutē. **S**ed et ipse filius tri
buens sp̄m factū his qui se dig
nos eius munē p̄parauerunt
et pandens eū sublimitatē
glorificationis et magnitudinis
eius glorificat illū. **D**emde
int̄pretationē inferēs q̄modo
dixisset de meo accipiet p̄tin⁹
subiecit. **Q**uā que habet pater
mea sūt. p̄pterea dixi de meo
accipiet et annūciabit vobis.
quomodo loquēs. **L**icet a patre
p̄cedat spiritus v̄tatis. et det il
lū deus sp̄itū s̄m̄ penitentibus
et tamē quia b̄ia que habet
pater mea sunt. et ipse sp̄it⁹
p̄ris meus est. et de meo accipi
et. **A**ue autē cū ista dicūtur
ne p̄raue intelligētie labaris
in viciū et putes rem esse ali
quā et possessionē que a patre
habeatur ac filio. **V**erū que
habet pater iuxta substantiā

id est. et̄nitate imotabilitate
icorruptionē bonitatē de se
et in se subsistentē. **H**ec eadem
habet et filius. et vt plus infe
rā quicquid filius ipse subsistit.
et quicquid sūt filij **H**ec eadem
habet et pater. **P**aul hinc ab
sint dyalecticorū tendicula. et
sophismata a v̄itate pellāt
que occasione impietatis ex pia
predicatione capiētia dicunt.
Ergo et pater ē filius et filius
est pater. **S**i enī dixisset om̄ia
quicquid habet deus mea sunt
haberet occasione impietatis
confingendi. et veri simile vi
deretur esse m̄daciū. **C**ū vero
dixerit om̄ia que habet pater
mea sunt. patris nomine se
suū p̄posito. cōsequēt ea que
superius dixim⁹ patris esse. ha
bet et filius. et que filij sunt
habet et spiritus factus. **A**it
quippe de meo accipiet p̄pterea
ventura annūciabit vobis. **P**
sp̄itū siquidē v̄tatis futuro
rū factis viris sc̄tia certa cō
ceditur. et p̄phete **H**ec eadē re
pleti sp̄itū annūciabāt sensū et
quasi p̄sentia intuebantur
que erant deinceps sc̄tura.
Satis abūdeq; **H**ec iuxta n̄ri
m̄genti paup̄tatē de p̄senti
euāgelij capitulo dixisse suffi
ciat. **S**i quibz autē dñs reue
labit et in viciū v̄tatis

adducti sunt magisq; possunt
 ternē veritatē disputatioi illo
 rū cōcedam? Ut petam? eos q̄
 lecturi sūt ut ignoscāt imperi
 tie studioq; dent veniā totū deo
 offerre qd̄ potui. licet siā nequi
 uerū imple volūtatem. **P**ona
 mus autē et apli ad romanos
 epistolā et testimoniū. que q̄
 nobis in illo vident̄ prestāti
 materie congruē ventilemus
Ut iustificatio inquit legis i
 pleatur in vobis q̄ nō iuxta
 carnē ambulatis sed iuxta
 spiritū. **Q**ui enī iuxta carnē
 sunt: ea que carnis sūt sapiūt
Qui vero iuxta spm̄: ea que
 spiritus sunt sentiūt. **S**apientia
 quippe carnis mors. sapientia
 spiritus vita et pax. **N**ā sapi
 entia carnis munica est deo.
 legi quippe nō subicitur dei
 neq; potest. **Q**ui vero i carne
 sūt: deo placere nō possūt. **V**os
 autē non estis in carne. sed in
 spiritu: si tñ spiritus dei habi
 tat in vobis. **S**iquis autem
 spiritū xpi non habz: hic non
 est eius. **S**i autē xps i vobis
 corp⁹ quidē mortuū ē ppter pecca
 tū spiritus vero viuūt ppter
 iusticiā. **S**i autē sp̄itus eius
 qui suscitauit ihm a mortuis
 habitat in vobis. qui suscita
 uit ihm xpm̄ ex mortuis vi
 uificabit et mortalia corpora

vestra ppter inhabitantē sp̄itū
 eius in vobis. **E**rgo fratres de
 bitores sum⁹ non carni ut scd̄
 carnē viuam? **S**i enī iuxta
 carnē viuētis moriemū. si au
 tē spiritu facta carnis mortifi
 caueritis viuētis. **Q**uicūq; ei
 spiritu dei ducitur hī filij dei
 sunt. **N**ō enī accepistis sp̄itū
 seruitutis iterū in timore. sed
 accepistis sp̄itū adoptionis. in
 quo clamam⁹ abba pater.
Ipse enī sp̄itus testimoniū phi
 bet sp̄itui nro quia sum⁹ filij
 dei. **S**i autē filij et heredes. **H**e
 redes quidē dei coheredes autē
 xpi si tamē cōpatiam⁹ ut et
 glorificam⁹. **E**x presenti apli
 capitulo plurima de societate
 spiritus quā habet cū patre
 et filio demonstrant. **A**ut quip
 pe aplis iustificationē dmi
 nā sp̄ituaalis legis expleri in
 his nō qui iuxta carnē ambu
 lant. eo q̄ p volūtates et vicia
 carni copulatus ⁊ corpori. facit
 omnia que carnis esse et corporis
 opa aplis sermo descripsit
Porro iuxta sp̄itū ābulātes
 eo q̄ in pceptis euāgelij gra
 dientes sp̄ituaaliū sequūtur
 ordinē mādatorū. siquidem
 carnaliū virū est ea sapere
 que carnis sūt ea cogitare q̄
 corporū. sicut ecōtrario sp̄i
 tualiū vtutes semp de celesti

bus et eternis et his tractare
que spiritus sunt. Sed carnis sapi-
entia ilico morte sibi sociata
mitificat eos qui iuxta carnem
graduuntur et sapiunt. Sapietia
vero spiritus tranquillitate me-
tis et pacem et vitam habentibus
se largitur eternam. quam cum
possederint omnes perturbati-
ones et genera victorum et ip-
sos quod demones qui hec sug-
gere nituntur habebunt sub pe-
dibus suis. Sapietia carnis er-
go cum morti iuncta sit immi-
ta est deo. Inimicos quippe
eos reddit qui suis legibus
vixerint contraria semper et re-
pugnans legi dei voluntati et
legi dei. Neque enim fieri potest
ut si quis in sapietia carnis
est dei precepta custodiat et
voluntati illius subiciat. Quia
dum servum voluptatibus deo
servire non possumus. Cum autem
titillantes subiecerimus nostris
pedibus luxuriam. et totos nos
ad spiritum transferentes neque
fuerimus in carne id est in car-
nis passionibus subiciemur deo.
Neque enim de carne hac in qua
vivimus et in cuius vasculo a-
nima nostra continetur aposto-
li sermo est: quia omnes sancti
corpore et carne circumdati pla-
cuerunt deo. Vos autem ait.
habet dubium quin discipuli x.

qui sapientiam spiritus suscep-
tis et vitam et pacem non quibus in car-
ne id est in carnis opibus. Neque
enim eius operam spectastis. si qui-
dem spiritum dei habetis in vobis.
Idem autem spiritus dei et spiritus
christi est. et ducens et copulans
eum qui se habuerit domino ihesu christo.
Unde et in consequentibus scribit.
Si quis autem spiritum christi non
habet hic non est eius. Rursus in
presenti disamus societatem quam
habeat spiritus sanctus ad christum
et ad deum. Sed et in epistola petri
spiritus sanctus esse et christi spiritus
coprobatur. Sanctitates inquit
et exquirentes id est prophetas de quibus
ei fuerat sermo superior. in quo
aut quale tempus significabat
eis qui in eis erat spiritus christi
testificans passionem et ea que
post erant scriptura decreta. in
quibus revelatum est quia non
sibi sed nobis ministrabant
ea que nunc annuntiata sunt
vobis per spiritum sanctum. Iste autem spiritus
sanctus dictus est et spiritus dei
non in presenti tantum sermone
sed et in aliis locis copluribus
ut ibi. Ea que dei sunt nemo
novit nisi spiritus dei. Deinde
sequitur post hoc quod ait. si quis
autem spiritum dei non habet. iste
non est eius. et inferitur. Si au-
tem christus in vobis. et manifestis-
sime demonstratur inseparabile

esse spiritū sanctū a xpō. Quia
ubiq; fuerit spiritus. ibi et
christus est. Et vndeūq; xpi
spiritus discesserit inde parit
recedit et xpūs. Si quis enī
spiritū xpi non habet. hic nō
est eius. Cui cōiuncto si quis cō
trariū assumat dicē potest. Si
quis xpi est ita ut xpūs in eo
sit in hoc spiritus xpi est. hoc
autē idem et de deo patre simi
liter vsurpandū. Siquis spm
dei nō habet. iste nō est eius.
Cui rursū contrariū quis as
sumet dicens. Siquis dei est.
in hoc spiritus dei est. Vnde
scribitur. **N**escitis quia templū
dei estis. et in vobis habitat
spiritus dei. Et in iohānis
ep̄la. In hoc cognoscitur deus
habitās in quibusdā. cū mā
serit in eis spiritus quē dedit.
Ex quib; omnib; indissolū
et indiscreta trinitatis sbs̄ta
tia demonstratur. Cū ergo ait
christ⁹ in vobis ē. corp⁹ quidē
mortuū ppter peccatū nequaquā
vitijs lasciuieq; deseruiēs. et
mortificatū peccato nō cōmo
uetur ad vicia. et nequaquā e
rit letale peccatū. Postq; au
tē corpus peccato mortuū fu
erit. xpūs his qui sua corpora
mortificauerit p̄ presentem
spiritū vitā ostendet p̄ iusticia
am operū sua correptione v

tutū immortalū. siue fidei ihu
xpi his qui iuxta fidem illius
conseruiantur. Deinde apls alio
cōiuncto vtitur. qd signantius
dyalectici ἀζιμα vocāt. et ait
Si autē sp̄itus eius qui susci
tauit ih̄m xp̄m a mortuis ha
bitat in vobis. qui suscitauit
xp̄m a mortuis viuificabit et
mortalia corpora v̄ra per iha
bitantē spiritū suū in vobis.
Nōne videtur tibi dicē q sp̄us
eius qui suscitauit ih̄m xp̄m
id ē qui eiusdē ihu xpi spirit⁹
est habitat in vobis. cōsequēt
viuificabūt et mortalia cor
pora v̄ra. cū immortalū ani
mabus ab eo qui suscitauit ih̄m
christū a mortuis p̄ncipem et
p̄mogenitū illū resurrectionis.
Et quia tale tātiq; diuinitus
p̄ spiritū nūm⁹ indultū est
debitores sum⁹ spiritui nō car
ni ut iuxta eam viuam⁹. Si
quidē qui iuxta carnē vire
rit morietur illa morte que
peccatū sequitur. Peccatum
quippe cū cōsummatū fuerit ge
nerat mortē scdm iacobum.
Sz et ezechiel peccantē ani
mā mori scribit. Separatur
iā a vita que in sapiētia sp̄o
collocata est. Siquis autē trā
scenderit vitā carnis in spū
et opera carnis p̄ opa sp̄i
tus mortificauerit viuet bea

te eterna vita relatus in filio
dei et directus in viam veram
propter spiritum sanctum qui et dei spiritus
appellatur. Si enim iuxta carnem
vixeritis moriemini. quod si spiritu car-
nis opera mortificaveritis vivetis.
Et in consequentibus. Quot enim
spiritu dei agitur: hi filii sunt dei.
Rursus refoecillans eos et consolans
et provocans sperare meliora quibus
loquebatur. ait. Non enim accepis-
tis spiritum servitutis iterum in
timore. id est non similitudine ser-
vorum metu et terrore penarum
vos abstinere a viciis. quia
habetis vobis datum a patre spiritum
adoptionis. id est spiritum sanctum qui
ipse spiritus filii dei et christi et ve-
ritatis dicitur atque sapientie. Christi
autem iste spiritus adoptat in fi-
lios dei eos quorum dignatione
sui habitator efficitur. Tibi con-
sequentium super potentiam eius intel-
ligentiam derelinquo. Porro in hoc
adoptionis spiritu clamant qui
habuerint illum. patrem deum. sicut os-
tendit sermo dicens. In quo cla-
mamus alba pater. in ipso spiritu
qui nos adoptat in filios testimo-
nium prohibente participatione sui
quibus a nostro spiritu possidet. quia
filii dei sumus. Cum consequens
est deum quidem quasi patrem here-
ditari a nobis christi vero cohere-
des nos esse eo quod fratres eius per
gratiam et benignitatem ipsius ap-

pellemur. **E**rimus autem heredes dei
et coheredes christi si copiamur.
ut et glorificari ei ex passionum
societate mereamur. Verum quia et
ad hoc iuxta id potius distat
est. proponens capitulum prophetarum que
de spiritu sancto continentur.
ut non solum de novo verum etiam
de veteri testamento super eius fi-
de intellectus doceam. Nam
et superius que prelocuti sumus
in omnibus sanctis tam his qui
post adventum domini nostri fuerint quam
etiam retro in patriarchis videli-
cet et prophetis spiritus sancti gra-
tia fuisse versatam et eos diver-
sis charismatibus virtutibusque
complexisse. Quod enim unus dei et
unigeniti eius gratiam possideret
tam hi qui ante quam etiam illi qui
post adventum eius iusticie exerce-
re verillum. veritatis sanctam scientiam
consecuti. sic et spiritus sancti gratiam
possidebant. quia indiffi-
parabile a patre et filio esse spi-
ritum sanctum in multis super locis
frequenter ostendimus. Scriptum est
ergo in prophetis. Misericordie domini
recordatus sum et virtutis eius in
omnibus que nobis retribuit do-
minus iudex bonus domus israel.
miseres nobis iuxta misericor-
diam suam et iuxta multitudinem
iusticie sue. et dixit. Nonne populus
meus filii et non prevaricati sunt.
Et factus est illis in salutem

ex omni tribulatione. **N**on le-
gatus neq; angelus sed ipse sal-
uator eos. eo q; dilexit eos et pe-
pat eis. ipse redemit eos et sus-
cepit eos et exaltauit eos i om-
nib; diebus seculi. **I**psi vero nō
crediderūt et irritauerūt spiritū
factū eius. et conuersus est ad in-
imicitia. **I**psē debellauit eos et
recordatus est dierū antiquorū
qui eduxit de terra pastorem
omniū. qui posuit spiritū scē
congregans de dextera moysi.
Qui frequēter adepti sūt dei be-
neficia. facientes gratia magis
et misericordia eius q̄ pprijs se
fuisse operibus cōsecutos: qua-
si vnus omēs sensu et animo
concordantes loquūt. miseri-
cordie dñi recordatus sū. **C**ogi-
tantes enī que ab eo frequēter
in moyse per dona suscepit
gratias referūt. et cū miseri-
cordia etiā virtutē dñi recordatur
sue mirabiliū que crebro p
eis fecit in pplis. sue pfectū
anime quibus per legem et p
cepta illius eruditi sūt. **S**i quē
in scripturis virtutis nomen
vtrūq; significat. **R**ecordati
autē se misericordie et virtutū
eius inquit in oībus q̄bus
retribuit eis nō iuxta iusticiā
suā sed iuxta misericordiā et
bonitatē eius. qui ē iudex do-
mū videnti et sensu mūdo

decernēti dñm. **H**oc siquidē ex
ebreo sermone in lingua nrā
interpretatur isrl. id ē mens.
videns dominū. **L**icet ei tor-
mēta et cruciatus iudex nō
nūq; inferat iudicatis mereri
se qui causas rerū altius in-
tuetur. vidēs ppositū bonitatis
eius quia cupit corrigē peccā-
tem. bonū illū cōfiteatur dicēs
inferat nobis iuxta miseri-
cordiā. **S**i enī iniquitates eorū q̄s
iudicat attendat dñs: quis
sustinebit. **P**orro quia apd
deū ppiciatio est. dñs videlicet
noster atq; saluator inferat nob
sua misericordiā. et omnia
que nos puebant ad salutem
miserēs q̄ iuxta misericordiā
et hoc faciens in iudicio cū
iusticia nobis tribuit que ad
mixta misericordie bonitate
largitus est. **A**rguendus ex p
senti capitulo hereticorū error
qui bonitatē a iusticia sepa-
rantes. aliū deū bonū. aliū ius-
tū esse sūxerūt. **E**cce ip̄senti
arū ipse est deus et bonus et
iudex. et iuxta misericordiam
suā iusticiāq; restituēs. et pa-
riter bonus iustusq; subsistēs.
Frustra igitur in q̄s dogmati-
zant simulātes bonū deum
euāgelij et veteris testamēti
iustū esse defendūt. quia et
in pluribus alijs locis. et nūc

in prophete sermone iudex bonus
scribitur deus. et contrario
quod nolunt in pauli apostoli epistola
qui certe noui instrumenti
predicator est iustus deus re
fertur. Reposita est mihi inquit
corona iusticie quam restitui
et mihi iustus iudex. Idem
est ergo licet nolint noui et
veteris testamenti deus visibi
lium et inuisibilium conditor. Sal
uator etiam in euangelio iustum
et bonum patrem liquido testa
tur. Pater iuste et mundus
te non cognouit. Et alio loco
Nemo bonus nisi unus deus.
Sed et in veteri lege alibi ius
tus: alibi bonus deus dicitur.
In psalmis. iustus inquit do
minus iusticias dilexit. Et con
trario in hieremia. bonus de
us his qui sustinet eum. Rur
sus in psalmis. Quia bonus
israel deus his qui recto sunt
corde. Et hec quidem e latere
contra hereticos strictim dicta
sunt: tempus autem est ut pro
positum prophete ordinem persequa
mur. qui ita coteritur. Et
dixit haut dubium qui dominus.
Nonne populus meus filij. nec
preuaricabuntur. Non erant
inquit similes his qui gene
rati sunt et exaltati. et eum qui
genuit illos desperere. et fac
tus est eis in salutem. id est illis

de quibus dominus ait. nonne populus
meus filij et non preuaricabi
tur. Hoc enim ipsum quod non pre
uaricati sunt nec spreuerunt
patrem eis factus est in salutem
vel ob id ipsum quod appellati sunt
filij causa eis salutis effectus
est. Que salus in christo domino
contributa. Angeli quoque ad pas
tores voce firmatur dicentibus
Ecce euangelizo vobis euangelium
magnum quod erit omni populo.
quia natus est vobis hodie
saluator dominus christus in ciuita
te dauid. Ipse factus est cunctis
qui in eum credunt occasio sa
lutis eterne. et ipse est saluator
mundi qui venit ut quereret
quod perierat. Et de ipso chorus
factorum canit. Deus noster deus
saluandi. Quid igitur deus
erat qui salutem prebebat eter
nam. Dictum est. non legatus ne
que angelus. id est. non propheta non
patriarcha non legislator moy
ses saluauit eos. Omnes enim
quos nominauit. poterunt ad diuinam
legationem fungi pro populo. De
nique moyses interpellans eum
pro delinquente plebe ait. Si
dimittis eis peccatum eorum dimit
te. Sed obstrauit veniam qua
draginta diebus ieiunans.
et misericordiam dei anime af
flictione precans. Nemo enim
de eorum numero legatorum potest

esse saluator indigens et ipse
 eo qui salutis largitor est ver?
Nam et angeli quāq̃ spiritus
 sunt et ad diuersa ppter eos q̃
 salutē accipiunt sūt munisteria
 mittantur: nō sūt tamē auc-
 tores salutis: sed eū qui fons
 salutis est interpretatur et nū-
 tiant. **U**nde dictū est. Nō le-
 gatus neq̃ angelus. sed ipse
 dñs saluauit eos. nō ppter ali-
 ud quid. s̃ ppter id q̃ diligeret
 eos ppter eis. **P**arte autē dicitur
 quasi creaturis suis. iux-
 ta illud qd̃ alibi scribitur. **P**er
 res autē omnibz dñe amator
 aiārū quia tua sūt: neq̃ ei
 odians quid fecisti. **Q**uapp̃
 et pro eorū salute ppter filio
 nō parens pater tradidit
 eū in mortē. ut p mortem
 filij sui destructo eo qui ha-
 bebat mortis imperiū hoc
 est dyabolū redimēt omnes
 qui ab eo captiuitatis vici-
 lis tenebantur. **U**nde subiū-
 citur. **I**pse redemit eos et sus-
 cepit eos et exaltauit illos.
Suscipit enī exaltatq̃ salua-
 tos. et redeptos in sublimē
 tollit virtutū alis et erudi-
 one et scientia veritatis nō
 ad vñū tātūmodo et alterū
 diem. sed in omnibz eterni-
 tatis diebus habitans in eis
 et cū eis et vsq̃ ad cōsumatio-

nē seculi vitā eis tribuēs sa-
 lutis q̃ auctor existens. **O**m-
 nibus autē diebus seculi illu-
 minās corda eorū nō sinit
 eos in tenebris ignorantie
 et errore versari. **E**t hoc puto
 esse qd̃ scriptū est. in omnibz
 diebus exaltari eos. **Q**uia
 vero motabiles et ad vicia spō-
 te labētes post tanta beneficia
 a deo fuerūt increduli. et p̃ap-
 ta illius reliquerūt exacerba-
 uerūt spiritū sanctū dei qui
 eis bona multa largitus est.
 in peccatū simile corruētes
 hi qui postq̃ geniti sunt et
 exaltati spreuerūt patrem
 suū. **V**el certe nūc ipsi descri-
 buntur: qui et ante descripti
 sunt. **S**iquide et ibi pro p̃cto
 dicitur ad eos. **D**ereliquistis
 dñm et ad iracūdiā con-
 tastis factū israel. **E**t nūc q̃a
 ipsi nō crediderūt et exacerba-
 uerūt spiritū sanctū eius. **E**t
 ex presenti ergo loco societis
 spiritus ad dñm ostenditur
Et dereliquit dñm et est
 incredulus et ad iracūdiā
 p̃uocat sanctū israel. et exacer-
 bat spiritū sc̃m eius. et eadē
 indignatio sup peccatoribus
 tam ad spiritū sc̃m. q̃ ad sac-
 tū refertur israel. **U**nde et in
 consequētibz similibz copula
 trinitatis ostenditur. dicēte

scriptum dñm ad iniurias
as esse conuersi his qui exa
cerbauerūt spiritū sanctū eius
et tñdidisse eos sempiterno cru
ciatu postq̃ nō sermone sed
rebus in spiritū sanctū eius
blasphemauerūt Ipse igitur q̃
eis conuersus est ad iniurias
debellauit eos et subiecit mul
tiplicibus longis q̃ cruciatibz
ut nec in presenti tpe nec in
futuro consequeretur veniā
peccatorū. Exacerbauerūt ei
spiritū sanctū eius et blasphemā
uerūt in illū Si autē volueris
hoc & iudeis intelligē qui cru
cifererūt dñm saluatōrē et id
circo blasphemauerūt spm̃ scm̃.
id qd̃ scriptū est. ipse debella
uit eos. ad illā intelligentiā
referendū q̃ romanus tradi
ti sunt. quādo venit sup̃ eos
ira dei in finē. In vniuerso
enī orbe cunctisq̃ regionibus
soli exules patrie in terra va
gantur aliena. nō urbē anti
quā non sedes pprias possiden
tes. id qd̃ pphetis et saluatori
suo fecerūt receperūt. Quia
enī sanguinari et vesano sēp
furore raptati nō solū pphas
occiderūt lapidaruntq̃ eos q̃
ad se missi fuerant. sed ad i
pietatis culmē egressi dñm
saluatōrē qui pro cūctorum
salute descendē fuerat dignus

ad terras p̃diderūt et crucifixe
rūt. p̃pterea expulsi sūt urbe q̃
pphetarū et xpi cruore macu
lauerūt. Scdm̃ igitur hunc
sensū debellatos eos a domo
intelligē debem⁹. nō ad breue
temp⁹ sed ad omne futurū
seculū vsq̃ ad cōsumationem
mūdi. Quippe ut dixim⁹ pro
fugī atq̃ captiui in vniuersis
oberrant nationibz nō urbē
nō regionē ppriā possidentes
Attamē quia naturaliter be
nignus et misericors in his q̃
antra debellauerat tribuit e
is locū penitētię si velint ad
meliora cōverti. Vnde dicit
Et recordatus est dierū seculi
Recordatus enī tpm̃ futuro
rū clausā ianuā aliqua ex
pte remittit. ut postq̃ intra
uerit plenitudo gentiū. tūc
omnis isrl̃ qui hac fuerit dig
nus appellatione saluetur. Li
cet enī in id temeritatis eru
perit ut eū qui p̃pter eos
missus fuerat interficerent
dicentes. sanguis eius super
nos. tamē deus suscitauit
eū de corde terre tribz diebus
et tribus noctibz ubi fuerat
cōmoratus pastōrē omniū suarū.
Siquidē ita cōteritur. Qui
eduxit de terra pastōrē omniū
Qd̃ vero pastor omniū deus q̃
nūc pphetali sermone describi

tur. dñs sit manifestus in euā
gelio dñi ipso saluatore testa
te. Ego sū pastor bonus et ani
mā meā pono pro ouibz. Et ite
rū. oues mee vocē meā audi
unt. post que oīa pphetes aut.
vbi est qui posuit sup eos spm
sanctū. Admiratur quippe de
quāta felicitate ad quātas mi
serias puenit. et quō loquit
ur in illis spiritū sanctū suū.
habitans cū eis vbi nūc est
q̄ habitat. Dereliquit eos q̄a
ipsi prius dereliquit et ad uā
nitiā puocauerūt sanctū isrl.
posuerat autē in eos dudum
spiritū sc̄m deus cū adhuc bo
ni essent et pceptis eius obse
qui niteretur. His enī tātum
modo spūs factus misertur. q̄
vinijs derelictis virtutū sectat
horū. et iuxta eas et per eas
in christi fide victitat. **U**t si
paulatī negligentia suggere
te. cōperit ad peiora conflu
ere. concitat aduersū se habi
tare suū spiritū sc̄m. et cum
qui illū dederat vertit ad i
miatias. Huic quid simile
et aplūs ad thessalōicenses scri
bens ait. **R**egz enī vocauit
nos deus ad imūdiā sed ad
sāctificationē. Itaqz qui spū
sue qd melius habetur i gre
co. qui p̄uaricatur nō homi

nē p̄uaricabitur sed dñm q̄
dedit spiritū sanctū suū in vob
Nam in his sermonibz deus
vocans per fidem in sanctifica
tionē. i. ut sancti fieret credē
tes dedit eis spiritū sanctū.
et q̄dm pcepta dei seruare
rūt p̄māsit in eis spūs quē
acceperūt. Quādo vero amo
rū lubrico corruerūt et ad i
mūdiā sunt delapsi spreue
rūt siue p̄uaricati s̄t dñm
qui dedit eis spiritū sanctū.
nō ut imūdiā seruaret. sed ut
sanctificarentur. Vnde penas
luent qui ista cōmiserūt nō q̄
si hominē sed quasi deū sper
nentes. Et ut sciam⁹ domini
esse spiritū sanctū qui datur ar
dentibz. ex ipsius pphete esaiē
discam⁹ eloquio. qui iduat
ad quēpiā dicentē dñm. Sp̄s
meus est in te et vba mea
dedi in os tuū. Ostenditur
enī ex sermone p̄feti. q̄ qui
acceperit spiritū dei. simul
cū eo et verba dei possideat.
sermōnes videlicet sapientie
siue scientie. **N**ec nō in alio
loco eiusdem pphete deus loq̄
tur. Dedi spiritū meū super
eū. Quia posuit ergo in eis
spiritū sanctū. moysen dexte
ra sua sāctificatū esse cōmē
rat siue illū illustrē virū et
mysteriōrū dei nūciatōrē.

de quo ad ihm filiū naue dñs
ait. Moyses famulus meus.
siue legem suā que i veteri
scripta est instrumēto. Nam
crebro legisse me menū moy
sen appellatū esse pro lege.
vsq; ad hodiernū quāto legitur
moyses. et abrahā ad diuitē
in supplicis constitutū. habēt
inquit ibi moyse et pphetas.
Et certe liquido cōprobatur
ibi moysen nō supdictū virū
significatū esse sed legē. Por
ro que est dextera dei que ad
duxit moysen nisi dñs et sal
uator noster. Ipse est enī dex
tera patris per quē saluat et
exaltat et facit virtutē. sicut
alibi de eo dicitur. Saluauit
sibi dextera sua et brachium
factū eius. Et rursum. Dextera
dñi fecit virtutē dextera dñi
exaltauit me. nō moriar h
uius et narrabo oīa opera
dñi. Et certe vocem hanc ex
p̄sona dominici hoīs p̄ferri
quē vnigenitus filius dei
assumē est dignatus ex vir
gine. ex ipso loco manifestissimē
cōprobatur. quia ipse est et
dextera dei sicut scriptū est in
actibus ap̄lorū. q̄ factus sit
ex semine dauid sc̄dm carnē.
genitus de virgine supueni
ente in ea spiritu sc̄o. et vir
tute excelsi obūbrante eam.

De quo dauid pphetauit in
spiritu q̄ a mortuis resur
ges assumptus sit in celos. De
dextera subleuatus scribitur
Ibi autē in hūc modū pui
dens idē dauid locutus est
de resurrectione xpi. qm̄ neq;
derelictus est in inferno. ne
q; caro eius vidit corruptio
nē. hūc ihm suscitauit deus
cui nos oēs testes sumus. Dex
tera igitur dei eleuatus. et
reppmissione sac̄ti spiritus
accipies a patre. effudit hoc
qd̄ vos videtis et auditis. Ne
q; enī dauid ascendit in celos
Nulli quippe dubiū exalta
tū dextera dei et ab inferis
resurgente esse dñm ihesum
christū. sicut ipse scripturę
sermone testatus est. Iste ve
ro qui surgens a mortuis a
sermone dei est assumptus in
celū eleuatus ab ea de qua
sup̄ dixim⁹ dextera dei. predi
catur et accepisse reppmissio
nes sp̄itus sancti. sicut i enā
gelis scribitur. Ihs ergo ple
nus spiritu sancto regressus ē
a iordane. Et in alio loco. Re
uersus est ihs in virtute spi
ritus in galileā. Hūc autē
absq; ulla calūnia de dñico
homine sensū debem⁹ acci
pere. nō quo alter et alter sit
sed q̄ denuo atq; eodē quasi

de altero scdm naturā dei et
hominis disputetur. Et quia de
us vbi unigenitus filius di
neq motationē recipit neq
augmētū siquidē ipse est bo
norū omī plenitudo. satis
abūdeq; etiā de pphete testio
mo disputatū est. Nūc ad re
liqua pgamus et qmōdo a pa
tre effudisse illū in credentes
ita vt lūis loqueretur magna
lia dā. nā et domūcus hō reci
pit cōtationē spūs scti. Pat
et filius sctos et bonos sui cō
tatione pficiūt. sctus q; spūs
picipatione sui bonos efficit
suos credentes vt ex hoc etiam
cū patre et filio vnus sctatē
esse doceatur. Dicit in ppsalmis
ad dnm. Spūs tuus bonus
diriget me in terrā rectā. Sci
mus autē in quibusdā exēpla
ribz scriptū esse. Spiritus tuus
sctus. Porro in esdra absq;
ulla ambiguitate bonus spūs
appellatur. Spiritū tuū bonū
dedisti vt eos facēs intelligere
Ad autē pater sctificet aplōs
scribit dicens. Deus autē pacis
sctificet vos pfectos. Et salua
tor ait. Pater sctē sctifica
illos in veritate quia verbū
tuū veritas est (pspirue dicēs)
in me. quia verbū tuū sum
et veritas tua. Sctifica illos
fide et consortio mei. Dictus

et alibi bonus deus. Nemo
bonus nisi vnus deus. Supe
rius q; ostendim⁹ qm filius
sctificet paulo in verba eadē
congruētē. Etenū qui sctifi
cat et qui sctificatur ex vno
omnes. significās sctificatē
xpni. et sctificatos eos qui
possūt dicē. Sctus ē nob sapi
entia ex deo xpūs et iusticia
et sctificatio. Appellatur siq;
dem et spūs sctus sctifica
tione. Vnde ad eū dicitur. Et
omnes sctificati sub manibz
tuis et sub te sūt. Bonus dñs
noster ihūs xpūs bono patre
generatus est. et de eo legim⁹.
Confitemi dño qm bonus.
Confitemi autē illi qui aut
venia obsecrāt peccatorū. aut
gratiā referūt eius clemētie
p indulgis beneficijs. Spirit⁹
q; sanctus quos dignatur i
plere sctificat. iā superius
demonstratū est. quando osten
dim⁹ eū picipabilē et a mul
tis simul capi posse. et nūc
ex presenti pauli testōnio lar
gitor sctificationis ostenditur
in eo qd ait. Debem⁹ autem
nob grās agere. deo semp pro
vobis fratres dilecti a domino.
quia elegit vos deus pnuicias
in salutē in sctificatione spūs
scti et fide veritatis. Nā et
in hoc loco charismata dei

sup̄intelliguntur in spiritu. cū
in sac̄ificatione spūs idē pari
ter pater et veritas possident.
Quod ergo recte et pie et ut se ve
ritas habet hec dixim⁹ sac̄ita
tis bonitatis q̄ vocabulū et ad
patrē et ad filiū et ad spiritū
sanctū eque refertur. Sic q̄
ipsa appellatio spiritus. nā et
pater spiritus dicitur. ut ubi
spiritus deus. et filius spiritus
Dñs inquit et spiritus ē. Spi
tus autē semp spiritus appellati
one censetur. nō quo ex cōsor
tio tātū nominis spiritus cum
patre ponatur et filio. sed quo
vna natura vnū possideat et
nomē. Quia spiritus vocabu
la multa significat. Enūme
randū est breuiter quibz rebus
eius nomē aptetur. Vocatur
spiritus et ventus: sicut i eze
chiele. Tertiā autē partē dis
perge in spiritu idē vērō. **Q**uod
si volueris scdm̄ hystoriā illud
sentire qd̄ scriptū est. In spiri
tu violento cōteres naues thar
sis: nō aliud ibi spiritus quā
ventus accipitur. Nec nō sa
lomō inter multa hoc q̄ a
deo mun⁹ accepit ut sciret vi
olentias spiritū: nō aliud se
in hoc accepisse demonstrās q̄
scire rapidos ventorū flatus:
et quibz causis eorū natura
subsistat. Vocatur et anima

spiritus. ut in iacobi eplā. **Q**uo
modo cor et reliqua manifestas
sime. Spiritus enī hic nihil
aliud nisi aīa nūcipatur.
Iuxta quā intelligentiā et
stephanus animā suā spiri
tū vocās: dñe māt ihu susci
pe spiritū meū. Illud q̄ qd̄ i
ecclesiaste dicitur. quis scit si
spiritus hoīs ascendat sursum.
et spiritus iumentū descendat de
orsū. Considera utrū nā et
pecudū anime spiritus appel
lent. Dicitur etiā excepta et
excepto spiritu nō alius quibz
in homine. Paulus scribit **Q**uod
enī scit hominū ea q̄ sūt hoīs:
nisi spiritus qui est in eo. Si
enī voluerit quispiā conten
dere hic animā significari i
spiritu: quis erit homo cui⁹
cogitationes et archana et se
creti cordis occulta nescia ali⁹
alius homo. nisi spiritus eius.
Quia de corpore solitario hoc
intelligē velle p̄stultū est. **Q**uod
si arguta nititur fraude surri
pere de spiritu sancto scripta
hec cōtestans. diligent verba
ipsa considerās cessabit asserē
mēdatū. Siquidē ita scriptū
est. **Q**uis enī scit hominū. nisi
spiritus hoīs qui in eo est. Sic
et ea que sunt dei: nemo scit
nisi spiritus dei. **Q**uod alius ē
homo: alius est deus. sic et sp̄s

hominis qui est in eo separatur
a spiritu dei qui est in eo. quē spi-
ritu sanctū frequenter ostendim⁹
Et in alio loco idem ap̄li⁹
a nro spiritu spiritu scernēs
dei ait. Ipse spiritus testōniū p-
hibet spiritui nro. hoc significās
q̄ spiritus dei id ē spiritus scs
testōniū prebeat spiritui nosto
quē nūc dixim⁹ spiritui hominis
Et ad thessalōnicenses. integer
inquit spiritus et aīa ⁊ corp⁹
Sicut enī est aīa alia ⁊ corp⁹
aliud. sic et aliud est spiritus
ab anima que suo loco spēcia-
liter appellatur. de quo et ora-
uit ut integer cū aīa seruet⁹
et corpore. Quia incredibile ē
atq; blasphemū orāe aplū ut
spiritus factus integer seruet.
qui nec motationē p̄t recipere
nec p̄fectū. De humano ergo
ut dixim⁹ spiritu intelligēdū
ut in hoc loco apli sermo testa-
tus est. Appellatur q̄ superne
rationabilesq; v̄tutes quas
s̄let sc̄ptura angelos ⁊ forti-
tudines nomīare hoc vocabu-
lo. ut ibi. Qui facit angelos
suos spiritus. Et alibi. Nōne
omnes s̄t admistratores spūs.
Puto ad hūc sensū et illud
referri. qd̄ in actibus ap̄lorū
scribitur. Spiritus dñi rapu-
it philippū: et non eū ampli-
us vidit eunuch⁹ id ē angel⁹

dñi in sublime eleuās philip-
pū trāstulit in aliū locū. Ra-
tionabiles q̄ alie creature et
de bono in malū sponte p̄pā
p̄fluentes. spiritus pessimi et
spiritus appellatur imūdi. si-
cut ibi. Cū autē spiritus im-
mūdus exierit ab homīe. Et i
consequētibz. Assumit alios
septē spiritus nequiores s̄t
ipso. Spiritus q̄ demones in
euāgelis appellant. Et hoc
notandū nūq; simplicit spūs.
si cū aliquo additamento spūs
appellatur. Sciendū q̄ q̄ nomē
spiritus et volūtate hominis et
animi sententiā sonet. Volēs
quippe aplūs virginē nō solū
opere sed et mēte factā esse: id
est nō solū corpe s̄ et motu
cordis interno. ait. Ut sit scā
corpore et spiritu. Spm volū-
tate: et corpus opera signifi-
cās. Considera utrū hoc ipsū
in esāia sonet qd̄ scriptū est.
Et scient qui spiritu errat
intellectū. Qui enī errore
iudicij alia pro alijs bonis
existimāt accipient intellēm
ut corrigatur error illorū. et
ea que recta sūt eligant. Nec
nō et illud. Una fortitudo spi-
tus vestri videat idipsū osten-
di. Et sup̄ oīa vocabulū spīt⁹
altiorē et mysticū in scriptu-
ris factis significat intellectū

ut ibi. **L**ittera autē occidit spi-
ritus autē vivificat. **L**itteram
duens esse simplicē et manifestā
tam iuxta historiā narratio-
nē. spiritū vero. factū et spiritu-
ale nosse qd legitur. **I**n hanc
cōgruit volūtate et illud. **N**os
sum⁹ circūcisi qui spū dñō ser-
vientes et nō in carne cōfiden-
tes. **Q**ui enī nō littera carnē
circūcidiūt s; spiritu circūcidiūt
auferētes eius supflūū qd ge-
nerationi primū est et ami-
cū. **H**i vero spiritu circūcisi sūt
in occulto vidē et vere israheli-
tē in quibz non est dolus qui
trāscendentes umbras et ima-
gines veteris testamēti cultores
iure adorāt patrē in spū
et veritate. **I**n spiritu qā cor-
poralia et humilia trāscen-
derūt. in veritate quia ty-
pos et umbras et exēplaria
reliquētes ad ipsius veram
venere substantiā. et ut iā sup
dixim⁹. humili et corporea
verborū simplicitate cōcepta
ad spirituale legis noticiā per-
uenerūt. **H**ec intētū iuxta
possibilitatem ingenioli
nostri qd res spiritus signi-
ficaret attigimus. suo tpe
quid unus significet qd differ-
turi si christus tribuerit dis-
seturi. **N**ōnūq; autē spū-
ritus. et dñs noster ihesus xp̄s

idē dñs filius appellatur benignus.
Si quidē est spiritus sapi-
etiē. et in alio loco. dñs autē
spiritus est. ut iā ante dixim⁹
ubi etiā illud adiungim⁹. **S**pi-
ritus deus est. nō iuxta nōis
tñm cōionem sed iuxta natu-
rē substantiā. **I**nterdū euenit
ut cōi vocabulo incipētur.
et hęc dicūtur **Ομοιωμα**.
Ita eorū quorū eadē est natu-
ra atq; substantia. cū societate
vocabuli nature q; equalitas
copulatur. et discipline dyula-
tiorū est appellare hęc **συπο-
μιμα**. **I**ta cō et spiritus voca-
bulū et siquid aliud in tñta-
te usurpari solet **συπομιμα**
est. **V**erbi gratia. spiritus bo-
nus et cetera his similia de q
bus paulo ante pstrinximus
Porro ad hęc necessaria deuo-
luti sum⁹. ut quia frequēter
appellatio spiritus in scriptu-
ris est respersa diuinis. non
labamur in nōis. s; vniūq;
scdm locorū varietates et in-
telligentias accipiam⁹. **O**mnia
itaq; studio et diligētia voca-
bulū spiritus ubi et quomō
appellati sunt cōtemplantes
eorū sophismata et fraudulē-
tas decipulas cōteramus qui
spiritū factū asserūt creaturā
Legentes enī in ppheta. **E**go
cōfirmam conuictū et creans

spiritu. ignoratia multiplicis
in hac pte sermonis putauit
tunc spiritui sancti ex hoc vo-
cabulo demonstrari. cui impse-
ntiaru spiritus nome significet
Nec non et in zacharia au-
dientes locutu deu q ipse sit
qui creet spitu hominis in eo.
estimauerunt spitu sanctu etia
in hoc capitulo significari.
no oio aduertentes q anima
hominis aut spiritui que ter-
tiu in homine esse ia dixim?
spiritus appellatio significet
Ergo ut prelocuti sum? quid
vnuqde dictu sit considem?
ne forte p ignoratia in bara-
tū madam? erroris. Siqde
in alijs rebus ex consortio vo-
cabuloru error venies confu-
sione et pudore ei qui errant
importat. De supris vero et
diuinis lapsus ad praua ad
eterna pena ducit et baratriū
maxime cū semel deceptus
noluerit respicere. sed unum
defensae impudenter errorem
Decebat etia quide et mag-
nitude voluminis exigebat ut
fine acciperet oratio. verū
quia infert se questio aduer-
sus ea que superius disputa-
uim? quā ictu tūc preter-
misim? ne textu sermonis
irruperet et inter pia predi-
cationem impia contentio

poneretur. necessariū puto
ad ppositū responde. et lectoris
arbitrio quid sup his sentiat
derelinque. Disputantibz er-
go sup q animā siue metem
hominis nulla creatura uix-
ta substantiā possit implere
nisi sola trinitas. quia tāti
modo scdm opationē et volū-
tatis errorem siue virtutem
animi de his que creata sūt
impletur. oborta est questio
nrā quasi sententiā soluet
q creata substantia que i scrip-
turis sathanas appellatur
ingrediatur in aliquos et cor
quorūda imple dicatur.
Nā ad eum qui medietatem
preij de agro vendito sibi ali-
ud puidens reseruauit a petro
aplo dictū est. Anania qre i-
pleuit sathanas cor tuū. Et
de iuda loquit ipse saluator
q intrauerit in eū sathanas
ad quod postea respondēdū ē.
Interi nūc aduersū id quod
scriptū est quare impleuit sa-
thanas cor tuū quō sathanas
mentē alicui et pncipale
cordis impleat. no ingredies
in eū et in sensū eius atq vt
ita dicā aditū cordis introies
siquidē hec potestas est solius
trinitatis. sed quasi callidus
quidā et nequā ac fallax fran-
dulentus q in eo animā hu-

manā malicia effectus tra-
hat per cogitationes et incen-
tiua viciozū quibz ipse plenus
est. Deniqz et elymas magus
filius dyaboli iuxta malicia
nequiciaqz subsistens plenus
omni dolo et omni nequicia
scribitur sathana pater eius
hanc ei volūtate ex consuetu-
dine quasi secundā pena in-
ficiēte naturā. Argues itaqz
eum aplūs paulus atqz corri-
piens ait. **O** plene omni dolo
et omni iniquitate fili dyaboli
et inimice iusticie dei. Versipel-
lis et callidus omne in se dolum
fraudulencie suscepit. Vnde
hic appellatur dyaboli filius
quia implebat ipse omne pūci-
pale ipsius fraude et iniquita-
te et omne opus nequā in-
tencū illiciens eum atqz de-
cipiens ut ipse sathanas imple-
se animā ipsius atqz habita-
re in eodem putaretur. quē
ad omnes sue perversitatis dolos
ministrū sibi ac famulū ppa-
ravit. Ad id vero qd secundū
posueram⁹ exemplū. quia in-
uidā introisset sathanas hoc
dicendū est. Observas dyabol⁹
quibusdā motibus et operati-
onū signis. ad que potissimū
uidez. cor esset vicia pēdiūus
deprehendit eū patens insidi-
is auaricie et aperta cupidi-

tatis ianua. misit i mētē eius
quomodo desidantā pecuniā
possit accipē. et p ocaſionem
lucri proditor magistri et sui
saluatoris existeret. argentū
p pietate cōmotans et suscipi-
ens pretiū sceleris a pharisaeis
atqz iudeis. Hec ergo cogitatio
nis occasio locū tribuit satha-
ne ut introies in corde eius
impleret eū pessima volun-
tate. Introiuit vero nō scdm
substantiā sed scdm opationē.
Quia introire in aliquem
increate nature est eius que
pticipetur a pluribus. Impar-
tipabilis est dyabolus non
creator sed creatura subsistens.
vnde et cōuertibilis atqz mo-
tabilis e sanctitate decedit et
virtute. Dixim⁹ supra. To-
neos xiop id est qd ptiapa-
tione capiatur esse incorrup-
tibile et imotabile et cōsequē-
ternū. qd autē motari p-
factū esse et habere ptiapiū
porro qd incorruptibile sit
esse et retro et deinceps sempi-
ternū. Non ergo ut quidam
putāt participatione natu-
re siue substantia implet
quēpiam dyabolus aut eius
habitor efficitur. s p fraudu-
lenciā et deceptionē et maliciā
inhabitare in eo creditur quē
repleuit. **H**ac autē fallacia

et contra presbiteros qui aduersus
sua susanna seuuebant i crude-
litate usus erat et impleuit a-
nimas eorum ex incendio libidi-
nis et voluptate. **Scrip-**
tum est enim. Venerunt autem duo
presbiteri pleni iniqua cogita-
tione. **H**is insidijs impleuit et
vniuersum populum iudeorum dicente
propheta de eo. **V**e gens peccatrix
populus plenus peccatis. semen
pestimum filij iniqui. Semen
quippe nequa filij dyaboli. et fi-
lij eius propter iniquitatem et ple-
nitudinem dicti sunt peccatorum.
Si autem ab his qui eius in scrip-
turis filij nominantur iuxta
substantie participationem non ca-
pitur. siquidem impossibile hoc
esse in creaturis frequenter osten-
sum est. neque alius quis potest
eum capere participatione sub-
stantie. sed tantummodo assump-
tione fraudulenter voluntatis.
Operationem quippe et studia
non solum bonorum operum sed etiam
malorum participales esse
etiam in creaturis diximus. na-
tura vero atque substantia soli
us in alios posse trinitatis in-
trare. Abunde ut reor occur-
sit est apposite questionem. **Q**uia
vero ineptum et stultum videtur
aduersus fatua respondere. et
si quid in buccam tuerit impi-
orum hoc velle dissolvere. non enim

tantum impietas est scelerata
proponere quantum et de sceleratis
saltem resistentem velle tracta-
re. **I**taque illud quod solent tractare
pretereo sacrilega aduersus
nos audacia proclamantes.
Si spiritus sanctus creatus non
est aut frater est dei patris
et paternus est vniuersi ihesu
christi. aut filius christi est et ne-
pos est dei patris. aut ipse fi-
lius dei est etiam non erit vni-
genitus dominus ihesus christus cum
alterum fratrem habeat. miseri
atque miserabiles non scientes de
incorporeis et invisibilibus iux-
ta corporum et visibilium dispu-
tare non licere naturam. **F**ratrem
esse vel patrem nepotem esse
vel filium corporum nomina sunt
et imbecillitatis humane
vocabula. **T**ritas vero omnes
has pretergreditur nomenclatura-
ones. et quotiescumque aliqua
de his cadit nominibus et incon-
gruis vocabulis non suam natu-
ram loquitur. **C**um igitur sancta
scriptura amplius de trinitate
non sentit nisi deum patrem
esse saluatore. et filium genera-
tum esse de patre hoc tantummo-
do debemus sentire quod scriptum
est. **E**t ostensum quod spiritus sanctus
incretatus sit. consequenter intel-
ligere quod cum non est substan-
tia. recte patri filioque societur.

Nec iuxta eloquii nostri pau-
pertatem in presenti dicta es-
se sufficiant. Timore tamen
mei in eo quod de spiritu sancto
loqui ausussum indicam. **N**am
cum enim in eum blasphemaverit
non solum in hoc
seculo. verum etiam in futuro
non dimittetur ei. **N**ec ul-
la misericordia et venia re-
servabitur illi qui concula-
verit filium dei. et iniuriam
fecerit spiritui gratie in quo
sanctificatus est. **Q**uid quidem
et in deo patre est intellige-
re. **N**am qui blasphemaverit
in eum et impie ege-
rit sine venia cruciabitur.
nullo pro eo domino deprecante.
iuxta illud quod scriptum est.
Qui autem in domino deo pecca-
verit. quis orabit pro eo.
Nec non et qui filium negave-
rit coram hominibus. negabitur
ab eo coram patre et angelis
eius. **E**rgo quia nulla ve-
nia in trinitate conceditur
blasphemantibus. omni stu-
dio et cautela est providendum
ut ne in brevis quidem parum
quod sermonem disputantes laba-
mur. **Q**ui potius si quis
hoc volumine legere voluerit
questum? ut mundet se ab
omni opere malo et cogi-
tationibus pessimis. quo

possit illuminato corde ea in-
telligere que dicuntur. et ple-
nis sanctitate atque sapientia
ignoscere nobis sibi volun-
tatem nostram non implant
effectus. **E**t tantummodo con-
sideret quia mente quid dictum
sit non quibus expressum ser-
monibus. **S**icut enim pietatis
sensum nobis audaciter iuxta
nostram conscientiam vendica-
mus. ita quantum ad eum
pertinet eloquii venustatem
rhetoricam fastidiam. consue-
tiam textumque sermonis pronum
abesse simplicitate confitemur.
Studii quippe nostri fuit de
sanctis differentibus pie intelli-
gere que scripta sunt. et im-
peritiam mensuramque nostram
non ignorare sermonis. **fuit.**

Scripsit idem dydimus alia
valde multa que quia forte
interpretum negligentia ex gre-
co in latinum non sunt transla-
ta sermonem apud nos mini-
me reperitur. **D**e quibus tamen
hieronymus in chronica testatur dicitur.

Anno valentiniani octa-
vum dydimus alexandri-
nus multa de nostro dogma-
te per notarios committatur.
Qui post quintam natiuitatis
sue annum luminibus orbatus
demetrius ignarus fuit.